WOJSKOWY ROCZNIK SPORTOWY

NA ROK 1923

WARSZAWA 1923
WOJSKOWY INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY

WOJSKOWY
ROCZNIK SPORTOWY

NA ROK 1923

WARSZAWA 1923
WOJSKOWY INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY

Opracowano w Wydziale Wychowania
Fizycznego Oddz. III. Szt. Gen.

Druk J. B. Kondeckiego, Warszawa, Marszałkowska 53a. Tel. 268-08

TREŚĆ.

SPORT W WOJSKU.

Sport w wojsku skupia wokół siebie nieco wątpliwości i zapytań. Wyjaśnienie przeto zasad organizacji wojskowych zawodów sportowych dostarczy odpowiedzi na te zapytania i wątpliwości.

Z zapytań tych najbardziej zasadniczem jest jedno: skoro do wojska wprowadzono sport, dlaczego zawody wojskowe nie odbywają się ściśle według programów przyjętych przez sport cywilny i dlaczego cała organizacja życia sportowego w wojsku nie podlega regułom obowiązującym sport w państwie.

Podobne zastrzeżenia co do organizacji wojskowych zawodów pojawiają się nietylko u nas. Występują one może najsilniej we Francji. Doroczny program francuskich zawodów wojskowych przyjmowany jest przez tamtejsze koła sportowe z protestem i oburzeniem.

Z przytoczonych argumentów następujący jest bodaj najsilniejszy. Wojsko ma być szkołą, pepinjerą,

przygotowującą młodzież do ubiegania się o zwycięstwa w zawodach sportowych. Zawody muszą mieć program olimpijski: inaczej nie spełnią swej roli wychowawczej. Sportowcy odbywający służbę wojskową powinni być otoczeni wyłączną opieką, mieć zapewnioną swobodę czasu i ruchu oraz możność stawania do wszelkich zawodów cywilnych.

W zastrzeżeniach, z któremi spotyka się nieraz nasz sport wojskowy tkwi niewątpliwie echo podobnych zarzutów.

Otóż należy z całym naciskiem wyjaśnić przedewszystkiem jedno:

Zadaniem całego wychowania fizycznego w wojsku jest wyłącznie zrobienie z człowieka zdrowego—sprawnego żołnierza.

Wszystko, zarówno sporty jak gimnastyka oraz ćwiczenia fizyczne, poddane musi być tej naczelnej zasadzie.

Żołnierz powinien nauczyć się: maszerować, biegać, wspinać się, skakać, rzucać, walczyć wręcz, pływać, zdobywać wytrwałość, ruchliwość, męskość. Słowem—wychowanie wojskowe ma na celu wzmocnienie budowy ciała, wyrobienie sprawności czynności ruchowych Czynności te są wyłącznie praktyczne i niezbędne z punktu widzenia potrzeb żołnierza w polu i boju.

Na tej dopiero podstawie buduje się wyszkolenie ściśle wojskowe.

Należy może mimochodem zrobić uwagę, że przecież tak pojmowane wychowanie fizyczne w wojsku pokrywa się całkowicie z zadaniami, jakie sobie stawiamy przy wychowaniu fizycznem każdego obywatela poza wojskiem. Może tylko pragnie ono organizm ludzki uczynić bardziej męskim i bardziej wytrwałym, niż to jest potrzebne

w warunkach życia codziennego. Niema zatem mowy o jakiemkolwiek specjalnem wojskowem wychowaniu. Nie istnieje żadna rozbieżność celów. Pozostaje tylko różnica w metodzie i środkach działania.

Niewątpliwie w tak pojmowanem wychowaniu fizycznem w wojsku przodującą rolę odgrywają obowiązkowe, celowe ćwiczenia gimnastyczne. Ten sport, który ma sam wychowywać, który przeważnie zastępuje w społeczeństwie wszelkie systematyczne wychowanie fizyczne, tutaj zajmuje drugie miejsce, jest tylko dopełnieniem codziennych ćwiczeń. Z natury rzeczy co do swego programu podlega ogólnej zasadzie — przyczynienia się przedewszystkiem do równowagi fizycznej i psychicznej żołnierza. To ogranicza działy sportu, jakie możemy uprawiać w wojsku. Program musi być zredukowany do gałęzi najbardziej praktycznych z punktu widzenia wojskowego. Zatem przyjmiemy w wojsku z lekkiej atletyki: marsze, biegi, skoki, rzut granatem, a pozatem gry drużynowe, pływanie, szermierkę, hippikę, walkę wręcz, narciarstwo.

To niejakie jakby zubożenie w treści wynagradza sobie jednak sport w wojsku inną walną zdobyczą.

Wojsko usiłuje wyzyskać najcenniejszą, podstawową zasadę sportu: element współzawodnictwa i walki, dążąc do wprowadzenia bodźca sportowego do różnych ćwiczeń sportowych. Wprowadza go nawet do gimnastyki wojskowej. Wiele ćwiczeń wojskowych stało się jakby nowemi gałęziami sportu, że wymienię tu np: rzut granatem, walkę na bagnety i bieg szturmowy. Oprócz wprowadzenia elementu sportowego do ćwiczeń ze sprzętem, wojsko dąży do wykorzystania popędu sportowego we wszelkich ćwiczeniach taktyczno-bojowych. Wprowadzając czynnik współzawodnictwa, nadajemy ćwiczeniom charakter gier. Uzyskujemy przez to zainteresowanie żołnierzy oraz skłaniamy ich do dobrowolnego wysiłku.

Widzimy zatem, że sport odgrywa w wojsku doniosłą rolę. Prawda, że różni się od sportu cywilnego. Zawiera inną nieco treść, działa odmiennemi drogami, wkracza nawet na tory, obce sportowi cywilnemu. Zachowuje jednak te same pierwiastki zasadnicze i równą skuteczność działania.

Z tych uwag wynika, że organizacja wojskowych zawodów oprze się na odrębnych zasadach, niż to ma miejsce w sporcie cywilnym.

Przedewszystkiem program. Nie będzie on w żadnym razie normalnym, olimpijskim. Każdy program sportowy, zwłaszcza w wojsku, wywołuje ruch sportowy, nakłania do odpowiednich ćwiczeń, narzuca im swoją treść,— jest wytyczną nakreślającą kierunek pracy całego roku. Dlatego musi być on tak ułożony z elementów, które wymieniliśmy powyżej, aby poszczególne składniki sprawności żołnierskiej rozwijać w całorocznej pracy oraz dać ostateczny obraz osiągniętych wyników na samych zawodach.

Następnie, w organizacji zawodów należy uwzględnić różnicę przygotowania biorących udział oraz odrębne zadania stawiane różnym działom sportu w wojsku.

Na innych zasadach trzeba oprzeć organizację zawodów, aby uzyskać obraz przeciętnej sprawności fizycznej powołanych roczników, na innych zaś jeśli się chce otrzymać przegląd pracy wojskowych uprawiających sport od dłuższego czasu. Następnie do jednej i tej samej gałęzi sportu, ze względu na różne cele, należy stosować odrębne metody. Naprzykład pływanie, z punktu widzenia przeciętnego poziomu ogólnej sprawności fizycznej, wymaga włączenia do programu jednego krótkiego biegu; pojmowane zaś jako poparcie ważnego działu wyszkolenia wywołuje potrzebę zorganizowania oddzielnych zawodów o szerokim programie. Pozatem plan zawodów powinien

z jednej strony uwzględnić obowiązkowy i przymusowy udział wszystkich żołnierzy, z drugiej umożliwić każdemu stawanie do tych działów, które odpowiadają jego przygotowaniu i zamiłowaniu.

Wreszcie organizacja zawodów powinna objąć niektóre działy wyszkolenia, aby zachęcić do nich żołnierzy przez wprowadzenie czynnika sportowego.

Wychodząc z tych założeń, uwzględniamy w wojsku trzy typy działalności sportowej i co za tem idzie trzy rodzaje zawodów.

1. Obowiązkowa i przymusowa praca sportowa wszystkich żołnierzy. Zawody o programie prostym, uwzględniającym zasadnicze elementy sprawności fizycznej i opartym o codzienne ćwiczenia gimnastyczne. Rysem zasadniczym jest tutaj powszechność. Program istotnie, ze względu na masowość ruchu, niewymagający przyborów i przyrządów, pozwalający stawać do zawodów wszystkim żołnierzom i uwzględniający zasadnicze elementy wojskowe jak strzelanie, walka na bagnety oraz rzuty granatami.

Jakże przejawia się ten masowy ruch sportowy w oddziałach? W grach ruchowych, w niektórych działach lekkiej atletyki bierze udział w ćwiczeniach — połowa żołnierzy, czasem wszyscy. Piłka nożna skupia tysiące żołnierzy. Każdy pułk posiada własną reprezentacyjną drużynę, w niektórych pułkach — nawet bataljony wystawiają drużyny. Inne gałęzie sportu jak pływactwo, strzelectwo, szermierka, hippika pociągają również tysiące i setki żołnierzy. Słowem wszystkie te działy które możemy ująć pod ogólną nazwą sportu wojskowego wciągają w koło swej pracy całe wojsko.

Obok powszechności i masowości istnieje również jego przymusowość. Wyznacza się godziny, przynajmniej dwie na tydzień, na obowiązkowe dla wszystkich ćwiczenia. Łatwo zauważyć, że ta powszechność i przymuso-

wość ruchu w wojsku, — zwłaszcza wobec surowego materjału żołnierskiego, wcielonego do szeregów, wytwarza całkiem inne, niż w społeczeństwie warunki i psychologję życia sportowego.

Niemożliwem jest stosowanie tutaj zasad i reguł klubowych. Pracuje się na innym zupełnie gruncie. Wszystko jest płynne, zmienne. Nie istnieje drużyna, któraby w tym samym składzie przetrwała więcej, niż rok.

Cały ruch poddany naczelnej zasadzie: masowość ćwiczeń w celach podniesienia sprawności fizycznej. Nie może być mowy o ciągłości, systematyczności pracy, doskonaleniu się drużyn, zdobywanemu przez lata wytrwałej pracy. Czyż można ująć to życie sportowe w reguły normujące działalność klubów cywilnych? Czy można zaprowadzić ewidencję, klasy senjorów i junjorów, określać amatorstwo, ustanawiać klasy w rozgrywkach?

Wszystkie bodźce rozwoju i czynniki powodzenia, stosowane w klubach sportowych, nie mają tu zastosowania. Jeśli chodzi o porównanie, o podanie analogji, to ruch sportowy w wojsku nasunie nam na myśl raczej stowarzyszenie o typie „Sokoła", niż przeciętny klub sportowy. Odnajdziemy tu liczne cechy wspólne. Wiele przejawów zbiorowego życia sportowego oddziałów przypomina gromadne występy i popisy Sokoła. Z jedną zasadniczą różnicą: silnie zaszczepiony popęd sportowy pociąga masy żołnierskie do dobrowolnego wysiłku, niecąc współzawodnictwo, zwłaszcza jego najwyższą formę, współzawodnictwo grupowe.

Dwa jeszcze rysy znaczą odmienność warunków sportu wojskowego.

A więc sport uważany jest jako składowa część obowiązkowego wychowania fizycznego w wojsku i w dzia-

łach swych, niezbędnych dla celów wojskowych, posiada charakter służbowy. Dlatego rozgrywki wyznaczane są urzędowo i przeprowadzane przez odnośne dowództwa. Nie może zatem sport wojskowy być powierzonym trosce klubów, ich dobrowolnej pracy i dobrowolnemu układaniu przez nich programów.

Nadto wojskowe zawody są przeglądem postępu sprawności fizycznej, osiągniętej w ciągu roku. Nie ma bowiem poza zawodami innego sposobu sprawdzenia fizycznego wyszkolenia wojska.

To jeszcze bardziej podkreśla urzędowy i specjalny charakter zawodów.

2. Przechodzimy do drugiego typu działalności. W każdym pułku skupia się przodująca pod względem sportowym grupa żołnierzy w koła, dzielące się na sekcje. Liczebność sekcji wynosi zwykle około kilkudziesięciu stale ćwiczących. Udział w kołach dobrowolny. Uprawiają w nich ważne dla wyszkolenia gałęzie wojskowo-sportowe jak pływanie, szermierka, hippika. Otóż zawody wojskowe powinny uwzględnić tę najcenniejszą sportową grupę żołnierzy, aby wytworzyć wśród szerokich kół wojskowych kadry instruktorskie w ważnych działach sportu dla wyszkolenia.

3. Trzeci wreszcie typ działalności obejmuje wojskowych uprawiających sport od dłuższego czasu. Praca tutaj ogniskuje się poza oddziałem w wojskowych klubach sportowych i posiada charakter całkowicie pozasłużbowy. Kluby te należą do związków sportowych i rozwijają swą działalność zupełnie według reguł obowiązujących sport cywilny. Jednakże włączamy do organizacji zawodów i tę stronę dzialności ze względu na swój pośredni wpływ na życie sportowe w wojsku.

Nasuwa się zatem ogólny wniosek, że wojskowe zawody muszą uwzględnić w swym programie: elementy

ściśle wojskowe; opierać się mają na masowości ruchu; mieć charakter przeglądu dorocznej pracy; uwzględniać różne strony działalności sportowej; stosować zasadę różniczkowania. Pozostaje nam teraz do omówienia sprawa współpracy sportu cywilnego i wojskowego oraz ich wzajemnych stosunków.

Aby te stosunki ułożyły się jaknajpomyślniej, musimy przyjąć bez zastrzeżeń tezę, którą usiłowaliśmy wyżej uzasadnić, iż sport w wojsku tworzy odrębne, a swoiste zjawisko. Rozwija się według wypracowanych przez siebie metod, rządzi się odmiennemi regułami, wywarza środowisko o innej psychologji, dąży wreszcie do własnego celu, mianowicie: jaknajlepszego wyszkolenia wojska. Skoro przyjmiemy ten punkt widzenia i nie będziemy wyrażać zdziwienia i protestu, iż wojsko nie chce układać swego życia sportowego według reguł klubów cywilnych, wówczas dla wzajemnej współpracy otwierają się, doprawdy, niezmierne perspektywy.

Przyjrzyjmy się temu bliżej.

Co rok opuszcza szeregi wojskowe tysiące młodzieży, która nabrała smaku do sportu, zaznajomiła się z jego najprostszemi formami. Jakiż to nieoceniony i łatwy do pozyskania materjał dla klubów! Są już *nawróceni dla sportu, zgrubsza obrobieni.*

A teraz setki, tysiące wojskowych, skupionych w pułkowych kołach sportowych. Czyż nie będą oni cennym narybkiem dla sportu po ukończeniu służby?

Wielu z nich wojsko wychowało, innych zaprawiło. Znaczna część z pośród tej przodującej grupy sportowców wojskowych, to zawodowi oficerowie i podoficerowie. Pełniąc obowiązki instruktorów sportowych, jednocześnie pracują dla sportu cywilnego. O ich pomocy fachowej

wiele mogą powiedzieć prowincjonalne kluby sportowe, zwłaszcza z kresów wschodnich.

A teraz wojskowe kluby sportowe.

Czyż nie są one wspólną własnością wojska i społeczeństwa? Wyrosły ze sportu wojskowego, zarazem tworząc składową część cywilnego. Pracują na obydwu terenach i są łącznikami tych dwóch prądów naszego życia sportowego. Iluż wojskowych, dodać trzeba, należąc do klubów cywilnych, pracuje dla sportu i dokonało dla niego wiele, będąc niejednokrotnie, szczególnie w okręgach wileńskim i lubelskim, prawdziwemi jego pionerami. Nie podnosimy tutaj ich zasługi, stwierdzamy tylko, że w wojsku, jako w środowisku sprzyjającem fizycznemu ruchowi, łatwiej o rozwój zamiłowań sportowych i o możność pracy, nietylko dla własnego oddziału, lecz i dla społeczeństwa.

Ale jakżeż ma się odbywać współpraca w praktyce na gruncie zawodów?

Otóż należy ściśle rozróżniać dwa kierunki sportu wojskowego: pierwszy — kluby wojskowe; drugi — to wszystko, co mieści się w ramach życia sportowego oddziału, więc koła, drużyny i zespoły reprezentacyjne oraz zawody wszelkich stopni.

Stosunek sportu cywilnego do klubów wojskowych jest jasny i już ustalony.

Należą do odpowiednich związków sportowych, podlegają ich przepisom i stają do rozgrywek w terminach przez zarząd tych klubów wyznaczonych. Wymagania służby wojskowej mogą przeszkodzić członkom tych klubów w braniu udziału w wyznaczonych zawodach nie o wiele wiecej, niż zajęcia członkom klubów cywilnych.

Co zaś do drugiego kierunku t. j. do gromadnego życia sportowego w oddziałach — to współpraca na gruncie zawodów jest istotnie trudna.

Ani kół pułkowych, ani drużyn reprezentacyjnych, z powodów, o których mówiliśmy wyżej, nie można traktować, jako klubów, przyjmować do związków i włączać do rozgrywek o mistrzostwa państwowe. I słusznem jest, że się tego nie czyni. Władze wojskowe uważałyby z pewnością za rzecz szkodliwą skłonność związków do przyjmowania tych przemijających zespołów, powołanych jedynie dla ćwiczenia się. Byłoby to wciąganiem wojska w orbitę działań klubowych. Czyż zatem ten gromadny ruch, szerzący się w oddziałach, ma zamkniętą drogę do spotykania się ze sportem cywilnym, na boiskach, do wzajemnej emulacji i pouczania się? Przeciwnie: otwarte jest dla takiej współpracy obszerne, dotychczas nie wyzyskane pole. Mówimy o wszelkich spotkaniach towarzyskich, popisach, zawodach, nie mających charakteru rozgrywek wstępnych, w których biorą udział wojskowi i cywilni. Podobne popisy sportowe urządzane są dość często na prowincji; biorą w nich udział, poza miejscowemi klubami, Sokół i związki strzeleckie. I jeżeli posiadają one jaki charakter, — to raczej charakter przysposobienia fizycznego narodu. Wymienię naprzykład program podobnego popisu we Włocławku w roku ubiegłym: 1. bieg sztafetowy. 2. match piłki nożnej. 3. pokaz szermierki. 4. gra w pięstówkę.

Czyż trzeba mówić o znaczeniu podobnych popisów i zawodów towarzyskich dla propagandy sportu i dla rozbudzenia w danej miejscowości zainteresowań sportowych?

Nie można dosyć zachęcać klubów sportowych, aby gorliwie pracowały nad organizacją masowego ruchu sportowego w społeczeństwie drogą wspomianych popisów. Znajdą one zawsze chętnych partnerów i współpracowników wojskowych. Nie widzimy żadnych zasadniczych przeszkód uniemożliwiających klubom taką wojskową współpracę

Ten wyżej naszkicowany zarys stosunków między dwoma kierunkami naszego życia sportowego, w praktyce uciera się co raz bardziej.

Czasem tylko powstają niejasności, jak zawsze, gdy utrwala się nowy zwyczaj i wydarzyć się może, wprawdzie niesłychanie rzadko, iż członkowie wojskowego klubu sportowego, przyjętego do związku piłki nożnej, należą przeważnie do jednego pułku i równocześnie tworzą pułkową reprezentacyjną drużynę piłki nożnej, Znamy tylko jeden taki wypadek w 28 P. P., lecz może wydarzyć się ich więcej. Jasnem jest wówczas, iż urzędowe wojskowe rozrywki i gry piłki nożnej o mistrzostwo będą z sobą kolidować.

Istniejące komisje okręgowe z łatwością potrafią unormować podobne sprawy.

Wydarzyć się może ponadto, iż członkowie klubów wojskowo-sportowych lub wybitny sportowiec, odbywający służbę wojskową, mają utrudnioną pracę w klubach lub wyjazdy na zawody ze względu na obowiązki służbowe. Trudno tu robić wyłom w ogólnych przepisach i dawać nadzwyczajne ulgi sportowcom z krzywdą innych żołnierzy; jednakże ze względu na okres organizacyjny, jaki przechodzi sport polski dawane są przecież duże ulgi. Każdy dowódca może udzielać urlopów na wyjazd na zawody. Gdy to nie wystarczy, należy pogodzić się z faktem, że wojsko przedewszystkiem ma na celu wyszkolenie. Odbywający służbę, niech na dwa lata zmieni swój tryb życia sportowego podobnie, jak to czyni malarz lub muzyk w swoim fachu. Zresztą nie będzie nigdy zmuszony do tej ostateczności.

Podobno największe rozgoryczenie klubów wywołuje to, iż wojskowi ich członkowie biorą udział w wojskowej grze w czasie, gdy klub rozgrywa poważny mecz. I daje

się, że członkowie ci, z myślą o swym klubie, grają w wojskowem spotkaniu niechętnie i bez zapału.

Gdyby tak było, było by to smutnem objawem. Zaznaczaliśmy już, że rozgrywki, wyznaczane urzędowo, mają charakter służbowy, równego znaczenia jak np. strzelanie, czy ćwiczenia polowe. Sportowiec równie dobrze mógłby być zatrzymanym na innych ćwiczeniach. Lecz jeżeli rozgrywka posiada charakter służbowy, to udział w drużynie czy zespole jest dobrowolnym. I zaciągnąwszy z własnej woli zobowiązania wobec swych kolegów wojskowych, sportowiec powinien stawać z nimi do rozgrywek. Ma on wobec nich większe nawet obowiązki moralne, niż wobec swych kolegów z klubu.

Choćby dlatego, że przyczynić się może do zwycięstwa nad inną drużyną pułkową. Utrwalanie takich pobudek nie zasługuje na zlekceważenie z uwagi na szlachetność uczuć, jaką chcemy w sporcie utrzymać.

RUCH SPORTOWY W WOJSKU W ROKU 1922.

Opierając się na utrwalonych podstawach organizacyjnych i na rozbudzonem zainteresowaniu sportowem pracowano w roku 1922 nad doprowadzeniem organizacji wychowania fizycznego w wojsku do poziomu, pozwalającego na normalną pracę, ogarniającą całe wojsko. Zadania tego dokonano. Przedewszystkiem ustalono metodę pracy przez wydanie w początku roku Regulaminu wychowania fizycznego. Zaprowadzał on w oddziałach obowiązkowe codzienne lekcje gimnastyki, trwające 45—60 minut oraz polecał poświęcać dwie—trzy godziny tygodniowo na uprawianie sportów i gier ruchowych. Jednocześnie wydano szereg rozkazów normujących prowadzenie działalności sportowej i ustalających jej formy organizacyjne. Zarazem prowadzona pośpiesznie praca nad przygotowaniem sił instruktorskich poczęła przynosić wyniki. Coraz nowy zastęp kierowników wychowania fizycznego zasilał szeregi wojska. Energja dowódców, popierających gorliwie pracę nad wychowaniem fizycznem, dokonała reszty.

Zasadniczym objawem dokonanej pracy jest rozszerzanie się działalności sportowej wszerz i wgłąb. O ile początkowo tylko w większych garnizonach istniały kluby sportowe i prowincjonalne boiska,—to obecnie w każdym oddziale istnieje koło sportowe, w każdym garnizonie boisko. Zarazem przystąpiono do przebudowy prowizo-

rycznych placów gier w dużych garnizonach na wzorowo urządzone boiska. W stolicy zaś zaprojektowano budowę wielkiego centralnego stadjonu.

Cały nacisk położono na powszechność ruchu, na pracę na dole w oddziałach. Już codzienne, obowiązkowe lekcje, zawierające wiele elementów lekkoatletycznych, stanowią dobrą podstawę.

Następnie, działalność sportową starano się o ile możności uczynić obowiązkową, związać z całością wyszkolenia żołnierza. W każdym pułku do koła sportowego pociągano jaknajwiększą liczbę żołnierzy, aby zaprawiali się do różnych gałęzi sportu. Ćwiczenia te starano się uważać za służbowe. Jednocześnie zabiegano, aby umożliwić uprawianie sportu przez budowę prowizorycznych boisk. Wiele zrobiono tutaj w ciągu 1922 roku. Boisk takich liczymy obecnie 90. Działalność w oddziałach, poza codziennemi lekcjami, obejmuje wszelkiego rodzaju ćwiczenia i gry sportowe oraz zawody, urządzane wewnątrz pułku lub między dwoma pułkami. Otóż w okresie trzymiesięcznym latem bieżącego roku, jak stwierdzają nadesłane zestawienia statystyczne, urządzono w każdym pułku po kilkadziesiąt takich ćwiczeń, w których już brali udział wszyscy żołnierze. Zawodów zaś międzypułkowych odbyło się w tym samym okresie 1100, w których brało udział 9300 zawodników.

Uprawiano następujące gałęzi sportu: lekką atletykę, piłkę nożną, gry ruchowe, hippikę, strzelectwo, szermierkę, pływactwo.

Poza tą pracą w oddziałach, wojskowi posiadający większe przygotowanie sportowe celem pozasłużbowego uprawiania sportów skupiali się w wojskowych klubach sportowych. Istnieją one we wszystkich większych garnizonach i dosięgają liczby dwudziestu. Łącząc

wojskowych z różnych oddziałów, nadają kluby te ton i kierunek działalności sportowej okręgu.

I. ŻYCIE SPORTOWE W WOJSKU.

Rok 1922 przyniósł znaczne rozszerzenie się w oddziałach życia sportowego.

Życie te wypełniają ćwiczenia sportowe. Tworzą one uzupełnienie codziennych lekcyj gimnastycznych i stanowią razem z nimi całość wychowania fizycznego w wojsku.

Ćwiczenia te prowadzone są różnie, zależnie od miejscowych warunków oddziału.

Zasadniczo regulamin wyznacza na ćwiczenia sportowe i gry dwie godziny tygodniowo. Czas ten wzrasta w niektórych oddziałach do jednej godziny dziennie.

Wyliczenie rodzajów ćwiczeń sportowych, uprawianych w oddziałach, określi równocześnie kierunek działalności sportowej w wojsku.

Oto uprawiano następujące rodzaje ćwiczeń: gry ruchowe; lekka atletyka; piłka nożna; walka wręcz; strzelectwo; hippika; pływactwo; szermierka; wioślarstwo.

Są to niemal te same gałęzi, co w roku 1921. Życie sportowe w wojsku rozwinęło się w całej pełni, jednakże nowe działy nie przybyły. Sprawozdania wykazują rzadko pojedyncze ćwiczenia z niewymienionych tutaj grup. Oznaczało by to, iż wymienione działy przyjęły się jedynie w wojsku i tworzą to, co możnaby objąć wspólną nazwą: sport wojskowy.

Wykaz uczestników i ćwiczeń w poszczególnych grupach nasunie szereg uwag co do rozwoju tych gałęzi.

Gry ruchowe	ćwiczeń	9.500	uczestników	110,500.
Lekka atletyka	„	12.169	„	79.585.
Piłka nożna	„	6.950	„	24.530.
Walka ręczna	„	2.250	„	15.075.
Hippika	„	2.629	„	5.156.
Strzelectwo	„	1.550	„	10.050.
Pływactwo	„	1.024	„	11.775.
Szermierka	„	2.077	„	5.533.
Wioślarstwo	„	282	„	554.

O ile pozostawimy na uboczu wioślarstwo, którego istotnie słaby rozwój hamuje brak łodzi, to zauważymy, że sporty uprawiane w oddziałach rozpadają się na trzy grupy:— do jednej włączymy lekką atletykę i gry ruchowe, do drugiej piłkę nożną, do trzeciej pozostałe działy. Pierwsza — wciąga w swój obręb wszystkich żołnierzy: co drugi lub często każdy z nich ćwiczy; druga skupia bardzo poważne grupy żołnierzy, jest jeszcze dość powszechna; trzecia obejmuje już tylko określone grupy wojskowych, przyczem pociąga ku sobie prawie jednakową liczbę uczestników.

Ten stan wyjaśni organizacja życia sportowego w oddziałach. Gry ruchowe i działy lekkiej atletyki, nie wymagające przyrządów, są przeważnie obowiązkowe, stanowią część wychowania fizycznego żołnierza. Stąd płynie ich powszechność. I rozwój sportu w wojsku szybko zmierza ku temu, aby wszyscy żołnierze uprawiali gry ruchowe i te działy lekkiej atletyki, które są rozwinięciem ćwiczeń przepisanych przez Regulamin wych. fiz.

Pomimo wielkiego zapału, z jakim uprawiają żołnierze piłkę nożną, nie zdobędzie ona liczbowo nigdy tej powszechności, jaką posiadają ćwiczenia pierwszej grupy.

Obecnie w każdym pułku istnieją dwie lub trzy drużyny stałe; w wielu pułkach powstały drużyny w każdym bataljonie. Granicą, do której rozwój piłki szybko

się zbliża będzie zorganizowanie stałej drużyny w każdej kompanji, obejmującej najbardziej zapalonych graczy. Pozostali żołnierze będą ćwiczyć piłkę nożną przejściowo w grupie gier i zabaw.

Poza ćwiczącemi gromadnie istnieją mniejsze lub większe grupy żołnierzy, skupionych w koła sportowe. Oni to, właśnie, są uczestnikami ćwiczeń trzeciej grupy. Wielu z nich również podanych jest w grupie, uprawiających lekką atletykę. Są właściwymi sportowcami wojskowymi. Poza grami ruchowemi uprawiają wszystkie wymienione gałęzie sportu.

Jak przedstawia się liczbowo ta grupa ćwiczących? Oto przykładowo kilka liczb z jednego z pułków, gdzie rozwój sportu osiągnął maximum. W 51 p. p. zawiązane koło sportowe posiada następujące sekcje:

piłki nożnej 82 członków; palantową 36 graczy; wioślarską 38 członków; lekkoatletyczną 97 członków; pływacką 97 członków; strzelecką 28 członków.

Cyfry te ilustrują mniej więcej stan istniejący we wszystkich pułkach.

Rzadko, aby w którym z pułków cyfry były większe i zdaje się, iż dosięgają *one swej granicznej linji*. W roku bieżącym dokonano wiele celem rozwoju kół sportowych. Istnieją one we wszystkich pułkach. W najbliższej przyszłości nie o wiele zapewne powiększy się liczba ich członków. Zawsze skupiać będą one elitę sportową pułku, tworzącą jego kadrę sportową i pociągającą swym przykładem pozostałych żołnierzy.

II. ZAWODY PUŁKOWE.

Z ruchu sportowego w oddziałach wyłaniają się zawody pułkowe, jako wyraz siły sportowej pułku na zewnątrz.

Posiadają one różnorodny charakter. Są to popisowe zawody międzypułkowe, jako przedwstępne zawody do głównych igrzysk wojskowych, po drugie — są to popisy, urządzane z okazji uroczystości pułkowych i wreszcie są to spotkania towarzyskie ze sportem cywilnym.

Następujące cyfry obrazują, iż ruch tutaj jest żywy i szeroki.

Oto zawodów lekkoatletycznych odbyło się — 498 z udziałem 7973 uczestników.

Zawodów w piłce nożnej rozegrano 1750 przy 5670 uczestnikach.

Zawodów strzeleckich odbyło się 55 z udziałem 1085 zawodników.

Zawodów pływackich 20 przy 260 uczestnikach.

Cyfry te świadczą, iż powyższe gałęzie sportu umocniły się, pociągając ku sobie duże masy żołnierzy.

III GŁÓWNE IGRZYSKA SPORTOWE W. P. W ROKU 1922.

W planie tych igrzysk połączono sport wojskowy ze sportami boiskowemi, wodnemi i terenowemi. Wykonanie całego planu rozdzielono między wszystkie D. O. K., przez co pobudzono wybitnie zainteresowanie władz dla rozwoju lokalnej organizacji sportu wojskowego. Plan zawodów był obfity i urozmaicony. Miał on na celu z jednej strony danie przeglądu osiągniętej sprawności fizycznej, z drugiej propagandę i rozbudzenie zainteresowań sportowych.

Organizacja opierała się na eliminacyjnym systemie i na dobrowolnym udziale żołnierzy.

Ten umyślny cel propagandy i budzenia zainteresowania wyjaśnia, czemu umieszczono w programie wiele gałęzi, słabo jeszcze w wojsku rozpowszechnionych.

Chociaż do tych punktów niewielu stanęło żołnierzy, spełniły one swe zadanie budzenia zamiłowania do sportu.

Razem stanęło do głównych zawodów—794 uczestników, którzy albo wyszli z rozgrywek okręgowych, albo zgłosili się bezpośrednio, o ile dany punkt programu nie posiadał rozgrywek wstępnych.

Do poszczególnych zaś punktów głównych igrzysk stawała następująca liczba żołnierzy:

1) Zawody narciarskie	54	zawod.
2) Marsz podróżny 20 klm.	40	„
3) Bieg na przełaj 4000 m.	40	„
4) Zawody sportowe saperskie	180	„
5) Zawody pływackie	40	„
6) Zawody wioślarskie	30	(10 łodzi)
7) Gra w palanta polskiego	44	„
8) Walka na pięści	2	„
9) Pięciobój wojskowy	20	„
10) Bieg szturmowy 400 m.	40	„
11) Bieg rozstawny 1200 m. (400+300+300+200)	40	„
12) Pięciobój nowoczesny	7	„
13) Zawody lekkoatletyczne	50	„
14) Zawody w piłce nożnej	44	„
15) Wyścig kolarski	5	„
16) Zawody strzeleckie	78	„
17) Walka na bagnety	80	„

Wyniki poszczególnych punktów głównych igrzysk podane są poniżej.

Jakże przedstawiał się udział zawodników we wstępnych zawodach okręgowych?

Otóż stawała do tych rozgrywek, poprzedzających odpowiednie punkty programu zawodów okręgowych, następująca liczba zawodników:

1) W marszu podróżnym stawało w okręgach 340 zaw.
2) W biegu na przełaj 190 „
2) W zawodach pływackich 390 „
4) W grze w palanta polskiego 550 „
5) W pięcioboju wojskowym 480 „
6) W biegu szturmowym 470 „
7) W biegu rozstawnym 120 „
8) W lekkiej atletyce 670 „
9) W piłce nożnej 1320 „
10) W zawodach strzeleckich 430 „

Razem zatem stawało w okręgowych zawodach wstępnych — 4990 zawodników.

Wyniki przeciętne uzyskane na tych zawodach w porównaniu z wynikami osiągniętemi na rozgrywkach głównych nie wykazały wielkich różnic.

Być może wpłynęło na to wyłączenie z głównych rozgrywek zawodników posiadających już nagrody i stanowiących przeto lepszy materjał pod względem sportowym.

1. ZAWODY NARCIARSKIE WE WOROCHCIE O MISTRZOSTWO W. P.

Odbyły się dniach 3 do 6. marca 1922 i dały następujące wyniki:

Bieg wojskowych Kl. „A".

Przestrzeń około 15 km. — startuje 5.

1) por. Pawłowski Leszek 14. p. uł. 56′
2) por. Zagórski Wilhelm 6. d. tab. 65′23″
3) por. Bilor Henryk 12. p. a. p. 72′ 9″

Bieg wojskowych Kl. „B".

Start: Kiczera 1248 m.; przestrzeń około 6 km.; startuje 17.

1) kpt. Styliński Jan 49. pp. 29'40"
2) ppor. Jose Józef 2. dyw. 30'49"
3) kpt. Kotowski Henryk 49. pp. 31'53"

Skoki wojskowych Kl. „A".

Startuje 4.

1) por. Pawłowski Leszek 14. p. uł. nota: 1654. metrów 14.

2) por. Zagórski Wilhelm VI. dyon tab. Lwów. nota: 2.323. metrów 11.

3) por. Zagórski Stefan 6. p. sap, nota, 3.340, metrów 10.50.

Bieg patrolowy wojskowy.

Drużyny złożone z d-cy i trzech ludzi — przestrzeń około 4 km.

Startuje 7 drużyn.

1) D. O. K. Lwów Kpt. Sterba Kwat. Gł. D. O. K. 45'44".

2) 11. Dyw. piech. Kpt. Styliński 49. p.p. 45'45"
3) VI. Bryg. Jazdy Por. Pawłowski 14 p. uł. 46'20"

Wynik ostateczny:

O Mistrz Narciarski W. P.

1) Por. Pawłowski Leszek 14. p. uł. nota: 1.654.
2) Por. Zagórski Wilhelm VI. dyon tab. „ 2.323.
3) Por. Zagórski Stefan 6. p. sap. „ 3.340.

2. MISTRZOSTWO W. P. W MARSZU PODRÓŻNYM.

1). M a r s z p o d r ó ż n y: na przestrzeni 20 klm.

Start i meta: Szosa Stryjska (3-ci klm).

Trasa: Szosa Stryjska do półmetka (13. klm.), skąd powròt do mety..

Zgłoszono zawodników: 55, w tem 6 oficerów.

Startowało 37—miu, w tem 4 oficerów.

Start, jak wyżej, o godz. 9. 8'.

Pierwszy: Chor. Wieczorek Mikołaj, D. O. K. VIII. w czasie 2 godz. 37' 30"—drugi: Plut. Dera Stanisław, D. O. K. VII. w czasie: 2 godz. 42'.—trzeci: St. szer. Sałek Władysław, 2 Armja w czasie: 2 godz. 48' 30",—czwarty: Szer. Głowacki Józef, D. O. K. VI w czasie: 2 godz 54' 20".,—piąty: Por. Welichowski Adam D. O. K. X. w czasie: 2 godz 54' 32",—szósty Kprl. Budzisz Jan, D. O. K. II. w czasie: 2. godz. 55'.—siódmy: Kan. Mioduszewski Jan, D. O. K. VI., w czasie: 2. godz. 59' 25".,—ósmy: Sierż. Liszczuk, D. O. K. VI. w czasie: 3 godz. 0' 28",—dziewiąty: Ppor Kaliszek Jan, 2. Armja, w czasie: 3. godz. 3'.,—dziesiąty: por. Zuławski, D. O. K. VI. w czasie: 3. godz. 6' 22",.

Półmetek przeszło ośmnastu zawodników, reszta t. j. dwudziestu w drodze odstąpiło.

Pierwsi trzej zwycięzcy przyszli do mety w bardzo dobrej formie, pozostali również w formie niezłej.

3. ZAWODY O MISTRZOSTWO W BIEGU NA PRZEŁAJ

Trasa: 4 klm. w terenie z przeszkodami, wyznaczona wapnem i białemi skrawkami papieru.

Zgłoszono zawodników: 53-ch, w tem 3 oficerów.

Startowało zawodników: 37-miu, w tem 3 oficerów.

Pierwszy: Szer. Ditrich Piotr, D. O. K. V.w czasie: 17' 58" i 8/10"— drugi: Kprl. Rembowski Jan, D. O. K. IV, w czasie 18' 9 i 8/10" — trzeci: St. szer. Wujcik Aleksander, D. O. K. IV w czasie 18' 15".,—czwarty: Kprl. Waligorski Józef D. O. K. VIII, w czasie 18' 25",—piąty: Szer. Woltersdorf Jan, D. O. K. VII; szósty Strz. Aleksiejczyk Józef, D. O. K. IV., siódmy: Ppor. Stanulewicz, D. O. K. VI., ósmy; Chor. Kwitowski Ed-

ward, D. O. K. VIII., dziewiąty: St. wachm. Szelestowski Stefan D. O. K. I., dziesiąty: Szer. Gontarek Stanisław D. O. K. VI., jedenasty: Szer. Trzeciek Antoni, D. O. K. X, dwunasty: Szer Porębski Kazimierz D. O. K. I., trzynasty: Pluton. Tarkowski Franciszek, D. O. K. II., czternasty: Szer. Dunajski Hilary, D. O. K. X., piętnasty: Wach. Mlącz Stanisław, D. O. K. II., szesnasty: Por. Dąbrowski, D. O. K. VIII, siedemnasty: Saper. Hirsz Franciszek, D. O. K. VIII., osiemnasty: Szer. Wlazło Stanisław, D. O. K. VI., dziewiętnasty: Kpt. Pietrzak Mikołaj, D. O. K. I., dwudziesty: St. szer. Pelc Józef D. O. K. V., dwudziesty pierwszy: Kprl. Lenda Antoni, D. O. K. VI, dwudziesty drugi: Plut. Bober Kazimierz, D. O. K. V., dwudziesty trzeci: Ppor. Sosienko, D. O. K. IX., dwudziesty czwarty. Sierż. Dubniak, D. O. K. VI.

4. ZAWODY SAPERSKIE O MISTRZOSTWO W. P.

Odbyły się w dniach od 29 czerwca do 2 lipca w Warszawie.

Program ogólny zawodów obejmował:

1. Pięciobój sap.:	2. Pięciobój atlet.:
a) bieg na przełaj	a) bieg płaski 100 mtr
b) marsz bojowy	b) bieg płaski 300 „
c) rzut granatem	c) rzut dyskiem
d) przeprawa pychówką	d) rzut oszczepem
e) pływanie na 100 mtr.	e) skok w dal
Bieg płaski 400 mtr.	Przeprawa pontonami
„ „ 1500 „	Przeprawa pychówką wpojedynkę i we dwójkę
Bieg szturmowy	Pływanie na 100 mtr.
Skok wwyż z rozbiegiem	„ „ 1500 „
„ o tyczce	Jazda precezyjna pychówką.

Rozgrywka o mistrzostwo w piłce nożnej.
Pchnięcie kulą.
Sztafeta 100×4.

WYCZYNY:

1. W pięcioboju lekko-atletycznym.

(patrz tabl. str. 25).

Ze zgłoszonych 28 zawodników wszystkie wymagane warunki spełniło 6-ciu.

2. W pięcioboju saperskim:

(patrz tab. str. 26).

ze zgłoszonych 14 zawodników wykonało wszystkie warunki 3-ch.

3. Rozgrywka o mistrzostwo piłki nożnej.

I. 7 pułk saperów
II. 8 pułk saperów
III. K. O. S. S.

4. Zawody wioślarsko-pływackie.

a) Pływanie na 100 mtr. (startowało 14 zawodników).

I. Por. Mencel 8 p. saperów	56.4″
II. Sierż. Wójcik 8 p. saperów	51.2″
III. Por. Szylling K. O. S. S.	51.3″

b) Pływanie na 1500 mtr. (startowało 14 zawodników).

I. Por. Mencel 8 pułk saperów
II. sap. Bella „ „ „
III. sierż. Wójcik „ „ „

c) Przeprawa pychówką we dwójkę (startowało 7 osad).

I. 4 Pułk Saperów

TABELA WYNIKÓW PIĘCIOBOJU LEKKOATLETYCZNEGO NA ZAWODACH SAPERSKICH

L. p.	Współzawodnik	Przydział	Rzut oszczepem		Rzut dyskiem		Bieg na 100 m.		Bieg na 800 m.		Skok w dal		Suma punktów
			miej-sce	pun-kta	m.	p.	m.	p.	m.	p.	m	p.	
1	Por. Sosnicki	B. Ch.	VIII	2	VIII	2	I	5	IV	4	I	5	18
2	Ppor. Wahren	K.O.S.S.	I	5	IV	4	IV	3	VIII	3	VII	2	17
3	Chor. Reński	2 p. sap.	II	4	I	5	XIV	2	IX	2	V	3	16
4	Por. Kosicki	3 p. sap	XII	1	X	1	III	4	XII	4	IIX	4	14
5	Sierż. Sanicki	4 p. sap.	III	3	VI	3	XII	1	XI	1	IX	3	9

TABELA WYNIKÓW W PIĘCIOBOJU SAPERSKIM

L. p.	Zawodnicy	Przydział	Bieg na przełaj		Marsz		Rzut granatu		Pływanie na 100		Przeprawa pych.		Suma punktów
			m,	p,	m,	p.	m.	p.	m.	p.	m.	p.	
1	Kpt Mazurek	7 p. sap.	XI	1	II	3	II	3	I	3	II	3	13
2	Plut. Womer	8 p. sap.	IX	2	III	2	V	2	III	1	IX	2	4
3	Sap. Litwin	K.O.S.S.	VIII	3	V	3	VII	3	II	2	V	1	8

ILOŚĆ PUNKTÓW ZDOBYTYCH PRZEZ ODDZIAŁY NA ZAWODACH SAPERSKICH.

Oddział	Rzut oszczepem	Rzut dyskiem	Bieg 100 mtr.	Bieg 600 mtr.	Skok w dal	Bieg na przełaj	Marsz bojowy	Rzut granatem	Bieg na 400 m.	Pchnięcie kulą	Skok o tyczce	Bieg na 1500 m.	Bieg szturmowy	Szafeta	Skok wwyż	Piłka nożna	Pływ. na 100 m.	Pływ. na 1500 m.	Przepr ponton.	Pych we dwójkę	Pych. w pojed.	J. proc. pych.	Suma
8 pułk sap.	3		1	3	1		1		3	1		1	2	6		8	5	6	3	2		3	16
K.O.S.S.	1		2			4	3	1	3	2	1	3	6	4		4	1					1	37
7 pułk sap.		3		3		2	2	2				2				12						1	25
4 pułk sap.								3					4	2						6	1		19
Baon Mostowy					2					3	2				2					4	3	2	18
10 p. sap.																			9				9
Baon Chem.			3		3										3								9
2 p. sap.	2	3									3				1								9
6 pułk. sap.																			6		2		8
Baon Maszyn																							0

II Baon Mostowy
III. 8 Pułk Saperów

d) Jazda precyzyjna pychówką (startowało 12).

I. St. sap. Ociepa 8 p. saperów
II. „ „ Szylke Baon Mostowy
III. Mjr. Wantuch 7 p. saperów

e) Przeprawa pychówką w pojedynkę (startowało 5).

I. St. sap. Szylke Baon Mostowy
II. Sap. Patac 6 p. saperów
III. St. sap. Gorzela 4 p. saperów

f) Przeprawa pontonami (startowało 6 osad).

I. 10 p. saperów sap. Pas.
II. 6 p. „ „ Suszczyński
III. 8 p. „ „ Barat

Nagrody.

Wędrowną sportową nagrodę saperską przyznano 8 pułkowi saperów, jako pułkowi, którego spółzawodnicy zdobyli we wszystkich rodzajach zawodów największą w sumie ilość punktów. (Patrz tabl. str. 28).

5. ZAWODY PŁYWACKIE O MISTRZOSTWO WOJSK POLSKICH

Wyniki zawodów:

1) 100 metr. sposobem dowolnym.

1. szer. Bloch Jan 49 p. p. D. O. K. VI. czas 1 min. 52 3/5 sek. 2. Por. Łapiński Kazimierz 81 p. p. D. O. K. III. 1 min. 55 4/5 sek.

Poza konkursem mar. Węgłowski Stanisław Kadra Mar. Woj. Świecie 1 min. 52 3/5 sek.

2) 200 metr. na piersiach.

1. szer. Rądlewski Franciszek 57. p. p. D. O. K. VII. 3 min. 29 3/5 sek. 2. kapr. Lisowski Józef Kurs. Mat. D. O. K. III. 4 min. 8 4/5 sek. 3. mar. Droś Kazimierz Flot. Wiśl. D. O. K. VIII. 4 min. 18 sek. 4. st. mar. Kokot Flot. Wiśl. D. O. K. VIII. 5. por. Stychowiak Szk. Strzel. Art. D. O. K. VIII.

3) 1500 metrów w sposób dowolny.

1. szer. Bloch Jan 49. p. p. D. O. K. VI czas 38 min. 18 3/5 sek. 2. Rądlewski Franciszek 59. p. p. D. O. K. VII. 40 min. 51 2/5 sek. 3. por. Stachowiak Erwin Szk. Strzel. Art. D. O. K. VIII. 50 min. 1/5 sek.

Poza konkursem sap. Bela czas 46 min. 43 sek.

4) 100 metr. w umundurowaniu.

1) sierż. szt. Boger Kazimierz Oddz. V. Szt. D. O. K. VII. 2 m, 58. 6 sek.

2. por. Menzel Józef 8. p. Sap. D. O. K. VIII. czas 3 min. 29 sek.3. por. Stachowiak Erwin Szk. Strzel. Art. D. O. K. VIII. 4 min. 5 sek.

4) Szafeta (4×100 metr.).

1. D. O. K. VII 8 min. 15 1/5 sek.: por. Jankowski Zygmunt Eksp. Kontr. Gen., sierż. szt. Boger Kazimierz Oddz. V. Szt. D. O. K. VII., st. szer. Lipiński Marjan 68 p. p., szer. Rądlewski Franciszek 57 p. p. 2. D. O. K. IV. 10 min. 3. D. O. K. VIII. 10 min 21 3/5 sek.

6) Skoki

1. Por. Jankowski Zygmunt Eksp. Kont. Gen. D. O. K. VII. 2. szer. Lingen Alfred 28 p. p. D. O. K. IV. 3. mar. Kokot Czesław Flot. Wiśl. D. O. K. VIII.

Mistrzostwo w Pływaniu Wojsk Polskich zdobył por. Erwin Stachowiak Szk. Strzel. Artyl. D. O. K. VIII. Toruń.

6. ZAWODY WIOŚLARSKIE O MISTRZOSTWO W. P.

odbyły się w Bydgoszczy na przestrzeni 1650 m. w dniu 12 sierpnia 1922 r.

Wyniki:

1. bieg skifów: ułan Szmyd 16 p. uł. D. O. K. Toruń czas 8 min. 45 2/5 s.

2. bieg czwórek klepkowych. Sternik ppor. Szczerkowski 61. p. p. D. O. K. VIII. Toruń; szlag: plut. Kołodziejczak 16, p. uł. D. O. K. VIII. Toruń, kapr. Dąbrowski 16. p. uł. D. O. K. VIII. Toruń, kapr. Wojcieszak 16. p. uł. D. O. K. VIII. Toruń, ułan Stachowiak 16. p. uł. D. O. K. VIII Toruń czas 7 min. 20 1/5 sek.

3 bieg czwórek wyścigowych. Sternik ppor. Radyński pociąg panc. 1. D. O. K. VIII. Wilno; szlag. chor. Koprowski 10. p. uł. D. O. K. VIII. Wilno, ppor. Isiel Baon K. D. D. O. K. VIII. Wilno, sierż. szt. Faranowski Baon K. D. D. O. K. VIII. Wilno, plut. Sobański Baon K. D. D. O. K. VIII. Wilno czas 7 min. 4/5 sek.

4. bieg dwójek klepkowych ze sternikiem: ułan Szmyd 16. p. uł. D. O. K. VIII. Toruń, plut. Marjanowski Szk. Lotn. D. O. K. VIII. Toruń, st. szer. Domowicz 62. p. p. D. O. K. VIII. Bydgoszcz czas 8 min. 36 sek.

5. bieg dwójek wyścig. bez sternika: ppor. Radyński pociąg panc. 1. D. O. K. III. Wilno, ppor. Ostrowski 1 a. p. leg. D. O. K. III. Wilno.

7. PALANT.

W dniu 13 sierpnia odbyła się w Lublinie gra między trzema drużynami.

Zwycięstwo przypadło w udziale drużynie 8 p. p. leg., która wystąpiła w składzie następującym:

1) matka — por. Targowski Mieczysław.

2) st. bachor. — ppor. Czyżewski Jan.

3) bachor. st. sierż. Orleański Tadeusz.
4) „ „ „ Malbrodzki Stefan.
5) „ „ „ Redes Wacław.
6) „ plut. Przyborowski Leon.
7) „ kapr. Konopka Kazimierz.
8) „ sierż. Kamiński Józef.
9) „ szer. Szomek Tomasz
10) „ szer. Dejnek Stanisław.
11) „ szer, Jamielniak Józef.

8. WALKA NA PIĘŚCI.

Odbyła się w dniu 15 sierpnia b, r. Do walki stanęli: Por. Dąbrowski Wiktor z 4 p. a. p. D. O. K. Pomorze i kapr. Gerbich z 58 p. p. D. O. K. Poznań. Tytuł mistrza w walce na pięści zdobył por. Dąbrowski.

9. PIĘCIOBÓJ WOJSKOWY O MISTRZOSTWO W. P.

Stawało 13 współzawodników.

1 nagrodę zdobył sierż. Tełowski z 31 p. s. k.— 10 punktów.

2 nagrodę zdobył pchor. Warchlewski z 81 p. p.— 19 punktów.

3 nagrodę zdobył por. Naprawa z 15 p. p.—23 punktów.

4 nagrodę zdobył kpt. Loth z 36 p. p.—32 punktów.

10. BIEG ROZSTAWNY 1200 M. (400×300×300×200) O MISTRZOSTWO W. P.

Odbył się w Łodzi w dniu 14 sierpnia. Startowało 9 drużyn.

1 nagrodę zdobyła drużyna 28 p. s. k. D. O. K. IV. w czasie 2 min. 55 sek.

2 nagrodę zdobyła drużyna 36 pp. D. O. K. I.

3 „ „ „ 76 pp. D. O. K. III.

11. BIEG SZTURMOWY 400 MTR. O MISTRZOSTWO W. P.

Odbył się w Łodzi w dniu 15 sierpnia.

Tor według Reg. WF 1921.

3 nagrody Min. Spr. Wojsk. Startowało 6 drużyn.

1 nagrodę zdobyła drużyna 28. p. s. k. D. O. K. IV. w czasie 2 min. 5 4/5 sek.

2 nagrodę zdobyła drużyna 85. pp. D. O. K. III. w czasie 2 min. 39 sek.

3 nagrodę zdobyła drużyna 12 pp. D. O. K. V. w czasie 2 min. 41 3/5 sek.

12. PIĘCIOBÓJ NOWOCZESNY O MISTRZOSTWO W. P.

Ogółem zgłoszono 11-tu zawodników, w tem jeden podoficer. Stanęło 7-miu.

I. Strzelanie do celu z wojskowego pistoletu, odległość 25 m.; 20 strzałów w 4 serjach z 5 strzałów każda; odbyto w dniu 23/8. b. r. przed południem na wojskowej strzelnicy „Lipowica“ w Przemyślu.

1) Ppor. Dudziński Zbigniew D. O. K. Nr. I.— 31 punktów (1 pkt.)

2) Ppor. Wahren Edmund D. O. K. Nr. I. — 30 punktów (2 pkt.)

3) Por. Gaworski Edward D. O. K. Nr. I. — 19 punktów (3 pkt.)

4) Por. Billik Edward D. O. K. Nr. I. — 17 punktów (4 pkt.)

5) Por. Wagner Zygmunt D. O. K. VIII. — 8 punktów (5 pkt.)

II. Pływanie 300 m. styl dowolny — przeprowadzone dnia 24/8. b. r. popołudniu na Wiśle (plac ćwiczeń wodnych 4. p. sap.) w Sandomierzu.

1) Por. Gaworski Edward D. O. K. Nr. I. — 3'32 min. (1 punkt)

2) Por. Billik Edward D. O. K. Nr. I. — 3'37 min. (2 punkty)

3) Por. Wagner Zygmunt D. O. K. Nr. VIII. — 3'52 min. (3 punkty)

4) Ppor. Dudziński Z. D. O. K. Nr. I. — 3'54 min. (4 punkty)

5) Ppor. Wahren Edmund D. O. K. Nr. I. — 4'11 min. (5 punktów)

6) Niesobski K. D. O. K. VII. — nie dopłynął (6 punktów)

III. Jazda konna 5.000 m. — przeprowadzona dnia 25/8. b. r. popołudniu na placu ćwiczeń „Wilcze" w Przemyślu.

1. Por. Billik E. D. O. K. Nr. I.—czas 6'22 min. złych pkt. 0 (100) (1 punkt)

2. Por. Gaworski E. D. O. K. Nr. I. — czas 6'10 min. złych pkt. 2 (98) (2 punkty)

3. Por. Wahren E. D. O. K. Nr. I. czas 7'5 min. złych punktów 2 (98) (3 punkty)

4. Plut. Niesobski D. O. K. VII. czas 6'40 min. złych punktów 4 (96) (4 punkty)

5. Ppor. Dudziński D. O. K. Nr. I. czas 7'32½ min złych punktów 4 (96) (5 punktów)

6. Por. Wagner Z. D. O. K. VIII. czas 7'5 min. złych punktów 6 (94) (6 punktów)

k
ar

ner
tów,
obski
)
szego
Edward
rok 19.
l Billik -

ew Dudz

34

15. ZAWODY STRZELECKIE O MISTRZOSTWO W. P.

Odbyły się w dn. 20 października 1922 r. w Poznaniu.

Do zawodów w strzelaniu pojedyńczem stanęło 32 zawodników.

Do zawodów w strzelaniu zespołami 8 okręgów korp.

Wyniki w strzelaniu pojedyńczem.

1.	D. O K.	IV	por.	Gościewicz Bolesław	1905
2.	„	II	kpt.	Przybylski Władysław	1830
3.	„	VII	por.	Laskowski Franciszek	1770
4.	„	V	strzelec	Kaczkowski Józef	1735
5.	„	I	ppor.	Lecewicz Jan	1470
6.	„	VII	mjr.	Kurowski Aleksander	1442
7.	„	I	„	Żarski Stanisław	1365
8.	„	I	por.	Tułak Wojciech	1287
9.	„	II	szereg.	Rakowski Jan	1274
10.	„	IV	kpt.	Wrzosek Jan	1235

W strzelaniu zespołami.

1.	Drużyna	D. O. K.	I	—	5507	punktów
2.	„	D. O. K.	VIII	—	5557	„
3.	„	D. O. K.	IV	—	5707	„
4.	„	D. O. K.	IX	—	3630	„
5.	„	D. O. K.	V	—	3335	„

16. KONKURS WALKI NA BAGNETY.

Dnia 8. grudnia b. r. odbył się w Krakowie w ujeżdżalni 5 dywizjonu taborów konkurs walki na bagnety o mistrzostwo wojska polskiego.

Do konkursu zgłosiły poszczególne d. o. korpusów 79 zawodników (14. ofic. 65 szereg.). Natomiast w zawo-

dach wzięło udział tylko 51 zawodników (7. ofic. 44. szereg.) Osiągnięte przez nich wyniki są następujące:

W grupie oficerskiej:

1. miejsce: por. Łęgowski Józef Centr. Wojsk. Szkoł. Gim. i Sportu w Poznaniu 4 walki, 11 ciosów zadanych, 7 otrzymanych.

2. miejsce: chorąży Majewski Jan z 59 P. P. 4 walki, 10 ciosów zadanych, 8 otrzymanych,

3. miejsce: chorąży Mikołajczak Stanisław z 59. P. P., 3 walki 8 ciosów zadanych, 7 otrzymanych.

W grupie podoficerskiej:

1. miejsce: plutonowy Kwiatkowski Wincenty z 75 P. P. 6 walk, 17, ciosów zadanych, 6 otrzymanych.

2. miejsce: sierżant Teowski Józef z 31. P. P. S. —6. walk, 17. ciosów zadanych, 8 otrzymanych.

3. miejsce: plutonowy Weber Aleksander z 30. P. P. S. 5. walk, 13 ciosów zadanych, 6 otrzymanych.

17. ZAWODY LEKKOATLETYCZNE O MISTRZOSTWO W. P.

Odbyły się w dniu 8, 9 i 10 września 1922 r, w Warszawie.

Wyniki były następujące:

1) Pięciobój atletyczny.

1) Bieg 200 m. 2) Bieg 1500 m. 3) Skok w dal z rozbiegu 4) Rzut oszczepem 5) Rzut dyskiem.

I. chor. Karlinski z 61 P. P. D. O. K. Nr. VII zdobył pkt. 2714,12

II. chor Walczak — z 33 P. P. D. O. K. Nr. I zdobył pkt. 2549,52

III. kpt. Fiszer — z 22 P. P. D. O. K. Nr. III zdobył pkt. 2412,92

2) Bieg rozstawny.

I. D. O. K. Nr. IV — 28 P. P. — 4,001 sek.

38

II chor. Karliński z 61 P. P. D. O. K. Nr. VIII 12,2 sekund.

III. ppor. Mowka z 61 P. P. D. O. K. Nr. VIII 13,2 sekund.

16) Skok w dal (poza konkursem).

I. por. Sosnicki z B. Ch. D. O. K. Nr. I—6,7 metra.

ORGANIZACJA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO i SPORTU W WOJSKU w r. 1922.

1. PERSONALJA.

1. *Skład osobowy Wydziału Wychowania Fizycznego Oddziału III. Szt. Gen.*

1. Podpułkownik lek. Władysław Osmolski—szef.
2. Kapitan Tadeusz Karaziński—kierownik referatu — sport w wojsku.
3. Rotmistrz Stefan Junosza-Załuski—kierownik referatu organizacyjnego.
4. Kapitan Henryk Królikowski-Muszkiet—kierownik referatu: wojskowe wychowanie fizyczne poza wojskiem.

2. *Obsada Centralnej Szkoły Gimnastyki i Sportów.*

1. Ppułk. Sikorski Walerjan—komendant szkoły.
2. Prof. Eugenjusz Piasecki—kierownik naukowy.
3. Kpt. Józef Baran—kierownik ćwiczeń.
4. Por. Szuszkiewicz Rafał—adjutant.
5. Por. Tadeusz Baczyński—dowódca kompanji oficerskiej.
6 por. Leon Berski—dowódca kompanji szermierczej.
7. Fechtmistrz Targler Leopold—kierownik szermierki.
8. Por. Józef Łęgowski—instruktor walki na bagnety.
9 Por. Kazimierz Laskowski—instruktor boksu.
10. Por. Gilewski Felician—instruktor lekkiej atletyki.

2

szą nieco salę gimnastyczną. Obie szatnie – obszerne, mieszczą każda po 8 kabin natryskowych z wodą temperowaną. Przed salą małą pokój nauczycielski, tamże przybory do gier i do pierwszej pomocy. Podobny, lecz większy pokój w przybudówce od strony wschodniej. Przy obu szatniach pomieszczenia tualetowe. Nad szatniami obszerny taras.

W piwnicach znajdujemy pomieszczenie na zwierzęta doświadczalne, kotły do ogrzewania wody do natrysków i skład opału. W przybudówce za wielką salą gimnastyczną—warsztat stolarski i ślusarski. Wspomniany już taras, jak również przestronne poddasze, dają możność dodania dalszych pomieszczeń, w miarę rozwoju instytucji.

Za budynkiem od wschodu—zaciszne małe boisko. Od północy—drugie, większe boisko żwirowane, zaś opodal ku północno - zachodowi—trzecie największe, trawiaste. Wszystkie te boiska służą jedynie gimnastyce i mniejszym grom; większe gry ruchowe i lekka atletyka odbywają się bowiem na odległem stąd o 5 minut drogi terenie sportowym „Pogoni" oraz na równie pobliskim stadjonie wojskowym D. O. K. VII.

Szkoła rozporządza również potrzebną ilością przyrządów gimnastycznych w sali i na boisku oraz przyrządów do szermierki i lekkiej atletyki.

Zasób aparatów naukowych i bibljoteka, wobec szczupłych funduszów i trudności w zakupie i sprowadzaniu, przedstawiają się jeszcze dość skromnie, lecz rosną ciągle, a wzięte razem z inwentarzem Studjum W. F. Uniwersytetu, jak na początek stanowią pokaźną cyfrę.

Aparaty antropometryczne: wielki antropometr, wzrostomierz, waga osobowa, statometr, cyrkiel Baudeloque'a. Fizjologiczne: 2 dynamometry, ergograw Mosso, 3 spirometry, pneumograw Mareya, kandjograf Sandersa, sfig-

mograf Mareya, sfigmograf Richardsona, sfigmomanometr Riva-Rocci, hemometr Fleischla, cewka indukcyjna Dubois-Reymonda—prócz szeregu aparatów pomocniczych, (kinograf, galwanometr, wolt—i ampermetry, baterje motorek 1/16 HP., 10 akumulatorów i t. p.). Nadto w laboratorjum podręcznem chemiczno—mikroskopowem mikroskop Reicherta, lupa wagi: analityczna, precyzyjna i Berangera, centryfuga, turbina, 2 aparaty Kippa, komplet aerometrów, eksykator, 8 termometrów i zapas naczyń drobnych przyrządów i odczynników. Okazów i modeli anatomicznych posiada Studjum 7, tablic anat.—39, tablic higjenicznych—3, gimnastycznych i sportowybh—60. Aparat projekcyjny Reicherta i zbiór 465 diapozytów, częścią własnych, częścią depozytowych.

Bibljoteka zawiera 977 tomów książek własnych i depozytowych oraz 43 tomy roczników czasopism. Frekwentanci kursu mają możność korzystania z następujących czasopism: Zdrowie, Pol. Gaz. Lekarska, Nowiny Lekarskie, Kronika Dent., Biuletyn Min. Zdrowia Publ., Muzeum, Przegląd Pedagogiczny, Dziennik Urzędowy Min. W. R. i O. P., Szkoła Powszechna, Bibljografja Pedag., Przewodnik Gimnastyczny, Orędzię Sokole, Harcerz, Harcmistrz, Sokół (Praga), Sokolski Vjesnik (Zagrzeb), Madecine Scolaire, Revue des Jeux Scolaires. Mind and Body, School Hygiene, American Physical Education Review, Tidskrift i Gymnastik (Sztokholm), Szensk Gymnastik Tidning (Lund), Gymnastik Tidskrift (Kopenhaga), Akademisk Gymnastik (dto), Zeitschrift, Schulgesundhe ltspflage, Monatsschrift f. Turne, Spiel u. Sport, Koerperliche Erziehung, L'hygiene Scolaire, Bulletin de la Societe Med. d'Educ. Physique, Hrwacki Sokol, Revue Gymnastique, Książka, Zagadnienie Rasy, Lekarz Wojskowy, Bellona, Przegląd Dentyst., Pedjatrja Polska, Szkoła Powszechna, Jeździec

46

47

Ćwiczenia główne.

Ćwiczenia prostujące.
Zwisy, wspinanie się i wstępowanie.
Ćwiczenie równoważne.
Śpiew.
Ćwiczenia karku, grzbietu i łopatek.
Gry i zabawy.
Ćwiczenia brzuszne.
Biegi
Ćwiczenia naprzemianstronne tułowia.
Skoki.
Walka wręcz.

Ćwiczenia końcowe.

Metodę tę zastosowano z bardzo małemi zmianami na drugim kursie gimnastyczno—sportowym w Warszawie, gdzie dla uzgodnienia metody prowadził przez kilka dni ćwiczenia kpt Walerjan Sikorski, dowódca i instruktor kursu we Lwowie, który bezpośrednio potem wyjechał do Poznania celem zorganizowania z ramienia M. S. Wojsk. kursu oficerskiego i podoficerskiego na terenie D O. Gen. Poznań. W rzeczywistości zorganizowano kompanję gimnastyczno—sportową O. Gen. Poznań. oraz kurs oficerski, który po dwumiesięcznej pracy wobec wypadków wojennych musiano przerwać i oficerów odesłać do ich formacyj. Zarówno w kompanji oficerskiej jak i podoficerskiej zastosowano metodę podobną do metody stosowanej na kursach poprzednich z większem uwzględnieniem jednak ćwiczeń stosowanych. Lekcje początkowe przytem odznaczały się większą ilością ruchów w formie zabawowej, które następnie przeobrażały się zwolna w formę ściśle określoną, a wreszcie po tem przygotowaniu przystępowano dopiero do ćwiczeń stosownych.

Komendant Centr. Wojsk. Szkoły Gimn.
i Sport. w Poznaniu, ppłk. Wł. Sikorski.

Jak doniosłe znaczenie ma ogólne i systematyczne przygotowanie organizmów, świadczy następujące zdarzenie. Po ogólnem przygotowaniu organizmów musiano wyjechać z powodu braku przyrządów do ćwiczeń stosowanych i dla lepszych warunków hygjenicznych do Biedruska, gdzie się zetknięto po raz pierwszy w wychowaniu fizycznem w wojsku polskiem z metodą francuską pod kierunkiem instruktorów francuskich. Kurs francuski trzymiesięczny miał się właśnie ku końcowi, podczas gdy kompanja gimnastyczno-sportowa była po dwumiesięcznej pracy. Mimo to sprawność w rzutach, wspinaniu i skokach okazała się w kompanji gimnastyczno-sportowej lepsza. Jedynie w biegu na 400 m. okazała się mała różnica na korzyść jednego z najlepszych frekwentantów kursu francuskiego.

Jakkolwiek porównanie to może być przypadkowej natury, świadczy jednak o wielkiej wartości ćwiczeń kształtujących.

Pomimo tego nie zamknięto oczu na dodatnie pierwiastki wprowadzone do metody francuskiej. Zwrócono przedewszystkiem baczniejszą uwagę na częstsze badania lekarskie i pomiary oraz perjodyczne próby ze sprawności fizycznej i podział na grupy. Prócz tego zaczęto prowadzić ćwiczenia gimnastyczne z większem ożywieniem, jednakże z zachowaniem dokładności w wykonaniu i według lingowskiego toku lekcyjnego. Dobór ćwiczeń jednak zastosowano do potrzeb praktycznych żołnierza Wiernem odbiciem metody z tego czasu były „Programy ćwiczeń gimnastycznych, gier i pieśni żołnierskich na okres wyszkolenia rekruta“ (4 arkusze druku), opracowane przez majora W. Sikorskiego, inspektora wychowania fizycznego D. O. Poznań, który opracował zarazem broszurę p. t. „Budowa boisk wraz z torem

przeszkód" (arkusz druku), w zastosowaniu do przyjętego toku lekcyjnego, t. j. z uwzględnieniem równoczesnem właściwości fizjologicznych organizmu i sprawności fizycznej potrzebnej żołnierzowi w polu.

Ćwiczenia te odbywali żołnierze półnago t. j. w krótkich spodeńkach i w płytkiem obuwiu ćwiczebnem. Wogóle w całej tej pracy oparto się głównie o doświadczenia jakie poczyniono w obozie w Skolem, na kursach gimnastyczno-wojskowych kształcących instruktorów dla organizacyj wojskowych. Rezultat tej pracy i rozwój metody okazywano prócz tego w r. 1920, w Szkole Podchorążych w Warszawie i w roku 1921 na Stadjonie Agrikoli w Warszawie.

W r. 1921. w grudniu otrzymał major Sikorski rozkaz Oddz. III. St. Gen. M. S. Wojsk. opracowania „Reg. Wych. Fiz.", przyczem na doradcę fachowego M. S. Wojsk. wyznaczyło tym samym rozkazem majora Peretti'ego. Regulamin ten został w myśl rozkazu opracowany w ciągu dwóch tygodni i następnie z małemi zmianami przyjęty przez dwie różne komisje.

W regulaminie tym uwzględniono podział żołnierzy każdej kompanji dla ćwiczeń gimnastycznych na trzy grupy. Wskaźnik tego podziału jednak jest nieco odmienny niż w regulaminie francuskim. Odmienną jest również jakość wielu ćwiczeń i sposób wykonania. Prócz tego różni się sam tok lekcyjny, który ustalono opierając się o zasady systemu Linga. Jest on dalszym rozwojem toku lekcyjnego zestawionego w „Programach ćwiczeń gimnastycznych, gier i pieśni żołnierskich na okres wyszkolenia rekruta". Ponieważ tok ten uzgodniono z „Przykładami osnów lekcyjnych dla młodzieży męskiej" przeznaczonymi głównie dla obozów harcerskich (Walerjan Sikorski „Przykłady osnów lekcyjnych dla młodzieży męskiej".

Nakładem Księgarni harcerstwa polskiego 72 str. druku 69 ilustr.) podaje się dla porównania trzy wynikające z siebie toki lekcyjne. Dla przejrzystości podaje się je w „krzywej natężenia".

Krzywa natężenia w rzeczywistości nie jest ścisłą, gdyż zależną jest nietylko od indywidualności, lecz także od chwilowego stanu ogólnego (psycho-fizycznego) tego samego osobnika, a także warunków pracy.

1) Tok 30 minutowych gimnastycznych ćwiczeń wojskowych (z progr. ćwicz. gimn. gier i pieśni żołnierskich na okres wyszkolenia rekruta z r. 1920).

2) Tok 45 minutowy ćwiczeń gimnastycznych dla młodzierzy męskiej. Krzywa natężenia w czasie ćwiczeń gimnastycznych.

3) Tok 45 — 60 minutowy ćwiczeń gimnastycznych żołnierzy („Reg Wych. Fiz." 1921. O. 3.).

4) Krzywa natężenia w czasie biegu na torze z przeszkodami.

Z powyższej charakterystyki metody wynika, że Centr. Wojsk. Szkoła Gimn i Sportów posługuje się jako środkami wychowawczemi gimnastyką, zabawami, grami i sportami jak lekka atletyka, pływanie, wioślarstwo, narciarstwo oraz ćwiczeniami stosowanemi jak grenadjerka, walka wręcz oraz trening w biegu na torze przeszkód. W gimnastyce ćwiczenia kształtujące są zestawione z ćwiczeniami przygotowującemi do ćwiczeń stosowanych, które wykonywane początkowo w formie zabawowej przeobrażają się zwolna w ruch stosowany, od którego się żąda możliwie najlepszego skutku przy równoczesnem możliwie najmniejszem zużyciu zapasu energji.

Stosunek ilości ćwiczeń kształtujących do stosowanych zależny był od materjału ludzkiego. Okazało się, że wychowanie fizyczne w szkołach jest na organizmach

nietylko nowozaciężnych, lecz na materjale przyszłych instuktorów prawie niewidoczne i że ujemny wpływ życia codziennego odbił się na organizmach tych zbyt wyraźnie, o czem świadczą ich wadliwe nawykowe postawy i ruch oraz mała wytrwałość, widoczna w czasie pierwszej próby ze sprawności fizycznej. Dlatego też starano się przedewszystkiem drogą ćwiczeń kształtujących i przygotowujących do ćwiczeń stosowanych o „przefasonowanie" tych organizmów, przyzwyczajenie ich do ruchu wyzwolonego od bezproduktywnych przyruchów i wyuczenie tą drogą umiejętnego wykorzystania swych sił i nabytej zręczności. Jest to więc praca idąca wgłąb organizmu ludzkiego i nie mająca nic wspólnego z efektem chwilowym.

Rezultaty jej dotyczą nietylko strony fizycznej, jak to udowadniają daty statystyczne z pomiarów i sprawności fizycznej, lecz także strony duchowej, o czem znowu świadczy jakość pracy frekwentantów kursu rocznego, jako kierowników wychowania fizycznego w obozach wakacyjnych przysposobienia rezerw oraz ich większa wstrzemięźliwość od alkoholu i nikotyny, wyrażona również w datach statystycznych.

KURSY W CIĄGU 1922 r.

I. ROCZNY KURS WYCHOWANIA FIZYCZNEGO 1921—22.

W myśl statutu szkoły i Dz. Rozk. M. S. Wojsk. Nr. 36—21. z dnia 13 IX. 21, został otwarty w Centralnej Wojskowej Szkole Gimnastyki i Sportów I-szy roczny kurs Wychowania Fizycznego.

Na kurs ten przyjęto 32 oficerów i 15 nauczycieli:

Kpt. Baran Jan 56 P. P., kpt. Borzęcki Mieczysław 17 P. P., kpt. Gątarski Tadeusz 16 P. P., kpt. san. Kurleto Marjan K. Z, S. 2., kpt. Łapkowski Leon 3 P. W. Kol.

kpt. Machnowski Józef 78 P.P., kpt. lek. Szewczykowski Jan K. Z. S., kpt. lek. Żyzniewski Jan K. Z. S. 4., por. Babirecki Franciszek 20 P.P., por. Baczyński Tadeusz 30 P.P., por. Frączkiewicz Lucjan 1 P. W. Kol., por. Jaworski Jan 61 P.P., por. Józefowicz Antoni 63 P.P., por. Jungraw Józef 16 P.A.P., por. san. Kołc Stanisław K. Z. S. 4., por. Kozłowski Włodzimierz 14 P.A.P , por. Nowosielski Eugienjusz 8 P.P. Leg., por. Szuszkiewicz Rafał 3 P. St. Podh., por. Tkaczyk Józef 14 P.P., ppor. Berski Leon 28 P.P., ppor. Foltyn Wacław 57 P.P., ppor. Gilewski Felicjan 82 P.P., ppor. Guttry Władysław 33 P.P., ppor. Kaseja-Kanicki Marjan 72 P.P., ppor. Kowalski Władysław 16 P.A.P., ppor. Kusiński Władysław 32 P.P., ppor. Laskowski Kazimierz 44 P.P., ppor. Laurentowski Piotr 65 P.P., ppor. Łyskawa Stefan 69 P.P., ppor. Matuszewski Marcin 58 P.P,. ppor. Tyma Władysław 84 P.P. ppor. Zięba Józef 13 P.P.

P.P. Anders Ludwik, Boryczka Henryk, Dąbrowski Walerjan, Jasiński Jan, Karwański Włodzimierz, Kutyba Kazimierz, Mazur Mieczysław, Osuchowski Lucjan, Pelczar Aleksander, Skrzypczyński Antoni, Strzelecki Józef Wasilewski Mieczysław, Witek Roman, Wojciechowski Franciszek, Zacharjasiewicz Alojzy.

Z frekwentantów uformowano kompanję oficerską pod dowództwem kpt. Barana.

Nauka i ćwiczenia odbywały się w budynku Studjum Wychowania Fizycznego, w trimestrach zaś jesiennym i wiosennym uprawiano ćwiczenia sportowe na boisku Pogoni.

Kandydaci przyjęci do szkoły pod względem fizycznym początkowo nie przedstawiali się nadzwyczajnie, aczkolwiek, jak się później okazało, był to materjał dobry, ale w zastoju i uśpiony.

Program nauki był określony z góry na rok akademicki, podzielony na trzy trimestry, w następującem brzmieniu:

A. Program nauki obejmuje przedmioty pozostające w ścisłej łączności z praktycznem zastosowaniem wychowania fizycznego, a temi są: anatomja, fizjologja, mechanika ruchu, psychologja, pedagogika eksperymentalna, higjena, systematyka, historja wychowania fizycznego i organizacja sportów.

B. Program ćwiczeń dostosowanych do przysposobienia organizmów do walki o byt, a przedewszystkiem do walki o wolność.

Przedmioty poszczególne objęli:

Anatomja: lek. pow. dr. T. Szulc 3 godziny tygodniowo, trimestr I i II. Ogólne wiadomości o komórce i tkankach. Nauka o kościach. Budowa i własności ogólne kości. Kręgosłup. Żebra. Mostek. Klatka piersiowa w ogólności. Czaszka. Kości twarzy. Kości kończyny górnej. Kości obręczy barkowej. Kości ramienia, przedramienia i ręki. Kości kończyny dolnej. Kości obręczy biodrowej. Kości uda, goleni i stopy. Nauka o więzadłach. Więzadła kręgosłupa. Ruchy kręgosłupa jako całości. Więzadła żeber i mostka. Więzadła czaszki i kości gnykowej. Więzadła kończyny górnej. Staw barkowy. Staw łokciowy. Więzadła napięstka. Stawy członków palców. Więzadła kończyny dolnej. Staw biodrowy. Staw kolanowy. Stawy stopy. Nauka o mięśniach. Budowa i własności mięśni. Mięśnie grzbietu. Mięśnie brzucha. Przepona. Mieśnie piersiowe, przechodzące na kończyny. Mięśnie ściany piersiowej. Mięśnie szyi. Mięśnie głowy. Mięśnie kończyny górnej. Mięśnie karku, ramienia, przedramienia, ręki, Mięśnie kończyny dolnej. Mięśnie biodra, uda, go-

leni, Mięśnie stopy. Nauka o wnętrznościach. Narząd trawienia. Układ oddechowy. Układ moczopłciowy. Otrzewna. Nauka o naczyniach. Serce. Naczynia krwionośne. Tętnica główna i jej przebieg. Znajomość najważniejszych tętnic głowy, kończyn górnych tułowia i kończyn dolnych. Żyły, naczynia limfatyczne. Skóra, jej budowa mikroskopowa, gruczoły, włosy. Nauka o nerwach. Ośrodkowy układ nerwowy. Mózgowie i rdzeń kręgowy. Ogólne wiadomości o układzie nerwowym obwodowym. Nerwy mózgowe i rdzeniowe. Układ nerwowy współczulny. Organy zmysłów. Organ słuchu. Organ wzroku. Organy dotyku, smaku i powonienia.

F i z j o l o g j a: prof. uniw. dr. J. Hoffman 3 godziny tygodn. trim. I i II. Pojęcie fizjologji. Substancja żywa. Komórka i jej części składowe: zaródź i jądro. Skład chemiczny substancji żywej. Komórka wolna i tkanki. Rozród komór. Pojęcie o ewolucji i dziedziczności. Prawa rozwoju szczepowego i osobnikowego. Darwin, de Vries i Mendel.

Pojęcie o przemianie materji. Środki spożywcze, bezazotowe i zawierające azot. Pożywki. Witaminy. Równowaga przemiany materji. Głód, wzmocnione odżywienie. Narządy trawienia. Wydzielanie przez nerki, skórę. Ciepłota ciała, jej regulacja, wpływy wysokiej i niskiej temperatury. Krew i fizjologja krążenia. Płuca i oddychanie. Fizjologja ruchu. Fizjologja systemu nerwowego i narządów zmysłowych. Fizjologja rozrodu.

H i s t o r j a i t e o r j a w y c h o w a n i a f i z y c z n e g o: prof. uniw. dr. Piasecki 3 godziny tygodniowo.

Dzieje wychowania fizycznego. Zabawy ruchowe u zwierząt. Ćwiczenia cielesne ludów pierwotnych. Teorje objaśniające genezę zabaw. Ćwiczenia ciała u starożytnych narodów ze szczególnem uwzględnieniem Grecji

i Rzymu. Wpływ chrześcjaństwa. Rycerstwo i turnieje średniowieczne. Humanizm i Odrodzenie. Komensky, Locke, Rousseau. Wychowanie fizyczne w Polsce od zarania wieków aż do Śniadeckiego i Czackiego. Nowoczesna gimnastyka. System niemiecki: Gutsmuths, Jahn, Spiess. System szwedzki: Piotr, Henryk i Hjalman Lingowie. E. Falk. E. Bjoerksten, J. Lindhard, E. Buckh. Metoda sportowa angielska: T. Arnold. Jej rozwój w Ameryce—Y. M. C A. Ruch boiskowy. Harcerstwo (R. Baden-Powell). „Metoda naturalna" we Francji. (Hébert). Rytmika i plastyka (Jaques Dalcroze). Gimnastyka, gry, sporty i harcerstwo w Polsce od lat 30-tych zeszłego stulecia po dzień dzisiejszy.

O g ó l n a t e o r j a w y c h o w a n i a f i z y c z n e g o. Cele wychowania fizycznego: zdrowotny, moralny, praktyczny, estetyczny. Środki, jakiemi rozporządzamy dla osiągnięcia tych celów. Żywienie racjonalne, wpływ powietrza, słońca, wody i pracy mięśniowej. Podział ćwiczeń fizjologiczny. Podział genetyczny. Stosunek wzajemny poszczególnych grup ćwiczeń w całości systemu.

M e c h a n i k a r u c h u. Kości, stawy i mięśnie rozważane ze stanowiska mechaniki. Działanie mięśnia jedno i wielostawowego. Synergiści i antagoniści. Metody badania poszczególnych ruchów, oglądanie, wyczuwanie, prześwietlanie, chronofotografja, kinematograf zwolniony, modele i preparaty ruchowe. Określenie środka ciężkości całego ciała i jego członków. Obliczenie pracy zewnętrznej i wewnętrznej (metodami chemicznemi). Wyniki zastosowania tych metod do zwykłych postaw i ruchów człowieka.

S z c z e g ó ł o w a f i z j o l o g j a, p s y c h o l o g j a i h i g j e n a ć w i c z e ń c i e l e s n y c h. Gimnastyka: ćwiczenia rzędowe, ćwiczenia kształtujące ze szczególnem uwzględ-

nieniem prostujących i oddechowych. Zwisy. Ćwiczenie równoważne. Chód, bieg i skok w gimnastyce.

Atletyka lekka, jej stosunek do gimnastyki i sportów pokrewnych. Ocena wyników: rekordy. Niebezpieczeństwa jednostronności i przemęczenia. Znaczenie współzawodnictwa i sposoby ujęcia go w karby dla celów wychowawczych. Atletyka ciężka, jej krytyka ze stanowiska higjenicznego, wychowawczego i praktycznego.

Zabawy i gry ruchowe, ich wartość zdrowotna i społeczno-wychowawcza. Racjonalny dobór gier ze względu na wiek, płeć, stopień ćwiczenia, porę roku. Gry narodowe i konieczność ich podtrzymania, zawody i mistrzostwa, ich dobre i złe strony. Tańce narodowe jako gałąź sportów wychowawczych.

Sporty podróżnicze. Turystyka piesza, płaska i górska. Wpływ klimatu górskiego. Jazda konna. Kolarstwo. Pływanie, wioślarstwo, łyżwy, saneczki, narty. Stosunek wychowania fizycznego do żeglarstwa, automobilizmu i lotnictwa.

Walki. Zapasy, dżiu-dżicu, boks i inne walki wręcz. Palcaty, szermierka, walka na bagnety.

Praca ręczna w polu i warsztacie, jako środek wychowania fizycznego. Harcerstwo jako synteza środków wychowawczych pozaszkolnych.

H i g j e n a o g ó l n a. Prof. uniw. dr. Piasecki, 2 godziny tyg II. trim. Choroby pasożytnicze. Drobnoustroje, jako przyczyna chorób zakaźnych. Istota szczepień ochronnych i surowic leczniczych. Odkażenie. Znaczenie czystości ciała i środowiska. Kąpiele oczyszczające i hartujące. Skład chemiczny powietrza. Higjena oddychania. Przewietrzanie. Znaczenie wody. Woda jako przyczyna powstawania chorób. Higjena pożywienia. Higjena jamy ustnej i zębów. Środki pokarmowe pochodzenia zwierzę-

cego i roślinnego. Narkotyki (alkohol, tytoń, kawa, herbata) i działanie ich na sprawność fizyczną i umysłową. Higjena odzieży. Łóżko i pościel. Higjena mieszkań. Higjena pracy i spoczynku. Znaczenie fizjologiczne i patologiczne. (Przemęczenie). Choroby płciowe. Choroby zakaźne w wojsku. Higjena marszu. Higjena koszar. Kwaterunek wojska, obozowanie, biwak.

Higjena szkolna. Prof. Uniw. dr. Piasecki 3 godz. tyg. I. Trim. Cele i zadania higjeny szkolnej. Budynek szkolny. Plac pod budynek, grunt, położenie i wielkość placu. Plan i ogólne ukształtowanie budynku. Fundament, mury zewnętrzne i wewnętrzne, dach, podłoga. Korytarz, sienie, szatnie, wejście i drzwi. Ustępy, urządzenia kąpielowe. Izba szkolna (klasa). Wielkość, ściany, sufit i podłoga. Oświetlenia klasy, dzienne i sztuczne. Ławka szkolna i reszta umeblowania izby szkolnej. Ogrzewanie i przewietrzanie izby szkolnej i całego budynku. Higjena nauczania: rozkład pracy w dniu, tygodniu i w roku. Egzaminy. Znużenie umysłowe. Przerwy między lekcjami. Wakacje. Typy szkół, sprawa koedukacji. Szkoły dla upośledzonych. Higjena mowy, czytania, pisania, rysunku, robót ręcznych Książki i podręczniki szkolne. Nauczanie higjeny w szkole.

Choroby wieku szkolnego: choroby zakaźne, skórne, nerwowe. Choroby oczu i zaburzenia wzroku. (Krótkowidztwo). Skrzywienienie kręgosłupa.

Opieka lekarska w szkole Higjena zawodu nauczycielskiego: choroby profesjonalne, kwalifikacje zdrowotne dla kandydatów do stanu nauczycielskiego.

Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach: dr. Strutyński 2 godz. tyg. w III trimestrze. Zranienie i rodzaje ran. Uszkodzenia naczyń krwionośnych. Krwotoki tętnicze i żylne. Sposoby zatrzymania krwotoków. Opatrze-

nie rany. Opatrunek osobisty żołnierza. Upływ krwi wskutek ran. Krwotoki nosowe. Krwotok ucha. Stłuczenie i nadciągnięcie. Zwichnięcie i złamanie kości. Objawy złamania kości. Unieruchomienie kończyn. Rany kąsane. Ukąszenia owadów. Ratowanie zamarzniętych. Ratowanie uległych porażeniu słonecznemu. Opatrzenia. Ratowanie przy utonięciach. Sztuczne oddychanie. Wypadki omdleń i nieprzytomności. Wstrząs. Pomoc przy ataku epileptycznym. Porażenie prądem elektrycznym i piorunem. Postępowanie przy otruciach. Ratowanie zaczadzonych lub zatrutych gazem świetlnym.

Psychologja: prof. Błachowski 2 godz. tygod I trimestr. Znaczenie psychologji dla wychowania fizycznego. Stosunki zachodzące między inteligencją a sprawnością fizyczną. Psychotechnika w sporcie w wojsku. O przedmiocie, zadaniach i metodzie psychologji. Jej stosunek do innych nauk, zwłaszczą biologicznych. Podział życia psychicznego. Psychologja wrażeń zmysłowych (wrażenia wzrokowe, słuchowe, węchowe, dotykowe, temperaturowe, kinestatyczne, statyczne, ustrojowe, bólowe). Wrażenia i spostrzeżenia. Wrażenia i uczucia. O wyobrażeniach i o typach wyobrażeniowych. O metodach oznaczenia typów wyobrażeniowych (z eksperymentami). O pamięci i ogólnych prawach przebiegu wyobrażeń. Psychologja ruchu i działania. O reakcjach i ruchach instynktowych. Reakcja motoryczna i sumaryczna. Pomiar czasu w reakcji na podniety słuchowe, wzrokowe (z eksperymentami). Złożone reakcje. Złożone działanie dowolne. O kształceniu woli. O znużeniu umysłowem i jego stosunku do zmęczenia fizycznego. O metodach badań znużenia umysłowego (z eksperymentami). Przeżycia emocjonalne: uczucia, wzruszenia, nastroje, temperament, charakter. Główne zagadnienia psychologji kollektywnej

(naśladownictwo, epidemja umysłowa, panika, współzawodnictwo, ambicja).

Systematyka: ppłk. W. Sikorski 3 godz. tygodn. Wstęp do systematyki. Ujemne wpływy życia codziennego. Wychowanie fizyczne ze stanowiska psychicznego. Wychowanie fizyczne ze stanowiska fizjologicznego. Wychowanie fizyczne ze stanowiska praktycznych potrzeb życia codziennego. Wychowanie fizyczne ze stanowiska potrzeb wojskowych. Ogólny pogląd na środki, stosowane w wychowaniu fizycznem. Gimnastyka ze stanowiska fizycznego i fizjologicznego. Gimnastyka ze stanowiska praktycznego. Gimnastyka ze stanowiska psychicznego i estetycznego.

Systematyka i metodyka. Zasady systemu Linga. Metody stosowane na zasadach systemu Linga. Gimnastyka utylitarna: jej zalety i wady. Osnowy lekcyjne Zasady skróceń i przedłużeń lekcji gimnastyki. Osnowy lekcyjne w stosunku do wieku i płci. Układanie planu osnów lekcyjnych. Zalety i wady nauczyciela gimnastyki. Warunki wśród jakich powinny być przeprowadzane ćwiczenia gimnastyczne: boiska, sale, przyrządy gimnastyczne, ubranie, temperarura, światło, kąpiel. Zalety metody. Sposób nauczania. Terminologja. Postawy główne i wyjściowe. Podział ćwiczeń ze względu na cel i formę. Podział ćwiczeń ze względu na ich wpływ na organizm. Podział ćwiczeń ze względu na ich użyteczność. Ćwiczenia przygotowawcze. Metody przygotowania do ćwiczeń gimnastycznych i ich znaczenie. Opis ćwiczeń, omówienie najczęściej powtarzających się błędów i sposoby przeciwdziałania tym błędom. Zestawienie ćwiczeń według ich wpływu na organizm, według ich stopnia trudności. Omówienie przykładów osnów lekcyjnych dla różnego wieku i płci. Znaczenie badań lekarskich, pomiarów

i prób ze sprawności fizycznej. Kontrola pracy. Zasady Regulaminu Wychowania Fizycznego 1921 r.

Teorja sportu: kpt. Baran 3 godz. tygod. I. i II. trimestr. A. Igrzyska olimpijskie starożytne i nowożytne i ich znaczenie dla rozwoju sportu. Organizacja sportu w armji. Krótka historja sportu w Polsce.

Piłka nożna. Historja piłki nożnej. Zasady gry w piłkę nożną. Zalety i wady. Odmiany gry w piłkę nożną (rugby). Piłka koszykowa, piłka wodna, polo, hockey, tenis. Krótka charakterystyka.

Lekka atletyka. Istota lekkiej atletyki i jej znaczenie dla zdrowia narodu. Historja lekkiej atletyki w Polsce. Podział lekkiej atletyki.

Biegi. Biegi krótkie, trwałe, na przełaj, z przeszkodami. Przepisy i technika biegów.

Rzuty: dyskiem, kulą i oszczepem.

Skoki wzwyż, w dal, o tyczce, wieloboje (pięciobój i dziesięciobój). Pięciobój nowoczesny i jego znaczenie. Zalety i wady lekkiej atletyki.

Narciarstwo. Historja i rozwój narciarstwa sportowego. Narciarstwo w Polsce. Rozwój narciarstwa w armjach europejskich. Opis sprzętu narciarskiego. Technika jazdy na nartach. Skoki. Niebezpieczeństwo jazdy górskiej na nartach. Przepisy zawodów.

Wioślarka. Rodzaje łodzi i sposoby wiosłowania. Ruchome i nieruchome siodełka. Jedynki, dwójki, czwórki, ósemki. Przepisy zawodów.

Pływanie. Higjeniczne zalety pływania. Sposoby pływania na piersiach, na plecach, boczne.

Cyklistyka. Krótka historja. Jazda torowa i drogowa. Różnice. Zalety i wady cyklistyki.

Szermierka. Krótka historja. Zaznaczenie różnic między floretem, szablą i szpadą. Zalety szermierki.

Boks. Technika. Podział na klasy. Zasady walki. Organizacja i przeprowadzenie zawodów sportowych. Obrazy świetlne.

Lekka atletyka: kpt. Baran 6 godz. tygod., III. trimestr. Biegi. Styl biegu. Praca nóg, rąk i trzymanie ciała. Start. Różnica między biegami na krótkie i dalsze przestrzenie. Biegi rozstawne. Oddawanie pałeczki w biegu.

Rzuty dyskiem, kulą i oszczepem. Trzymanie. Zamach. Rzuty z miejsca, następnie z rozbiegu. Ćwiczenia lewą i prawą ręką. Ćwiczenia jednostkowe i grupami.

Skoki wdal i wzwyż. Rozbieg, odbicie i skok właściwy. Skok o tyczce. Trzymanie tyczki, rozbieg, pokonywanie poprawne nieznacznych wysokości. (Ćwiczenia początkowe mają za zadanie wyuczenia dokładnie stylu bez zwracania uwagi na wyniki).

Piłka nożna. Zasady treningu drużyn z piłką i bez piłki.

Wioślarka. Ruchy wiosła na wodzie stojącej. Ćwiczenia w wiosłowaniu na ruchomych i nieruchomych siodełkach.

Pływanie. Suche pływanie. Pływanie w stylu wolnym i na cztery tempa.

Ćwiczenia gimnastyczne: ppłk. Sikorski, por. Fazanowicz. Według programów lekcyjnych dla grupy słabych, średnich i silnych. Regulamin wychowania fizycznego M. S. Wojsk.

Walka na bagnety i grenadjerka: por. Łęgowski, według instrukcji M. S. Wojsk.

Szermierka na szable i florety: ppłk. Golling i ppor. Berski.

Boks: P. Nowak instruktor Y. M. C. A.

Kurs narciarski. 30-go stycznia 1922 r. frekwentanci dla uzupełnienia całości wychowania fizycznego wyjechali do Zakopanego na trzytygodniowy kurs narciarski, mając już za sobą trzymiesięczne przygotowanie fizyczne, bardzo łatwo opanowali technikę jazdy. Pod koniec kursu narciarskiego przypadły pierwsze międzynarodowe zawody narciarskie w Zakopanem. W przygotowaniach i organizacji frekwentanci brali czynny udział.

2. KURS INFORMACYJNY DLA LEKARZY.
od 1. III.—31. III. 1922.

W myśl rozkazu M. S. Wojsk. Oddz. III. L. 2184—W. F. z dn. 4. II. 1922. zorganizowano w marcu 1922 r. miesięczny kurs informacyjny dla lekarzy szkół wojskowych oraz dla tych, którym miały być powierzone wykłady z zakresu Wych. Fiz. i opieka sanitarna nad szkołami.

Na kurs ten przybyli następujący lekarze:

Major Rzadki Aleksander, Korpus Kadetów Nr. 1 Lwów, kpt. lek. Bartel Alfred 5 P. A. C. D. O. K. V Kraków, kpt. lek. Biskupski Antoni Obóz Szk. Art. Toruń, kpt. lek. Krzyczkowski Zygmunt Centr. Szk. Karab. Masz. Chełmno, kpt. lek. Mozołowski Stefan Szk. Podchor. Warszawa, kpt. lek. Scholtz Edward Szk. Podof. Piech. Nr. 2 Grudziądz, kpt. lek. Siara Stanisław Kadra Komp. Zap. San. Nr. 1. Warszawa, kpt. lek. Wroński Stefan D. O. K. I. Warszawa.

3. Pięciotygodniowy kurs sportowy
dla referentów przysposobienia rezerw przy D. O. K. i oficerów instrukcyjnych przy P. K. U.

Powyższy kurs trwał od 5-go kwietnia do dnia 10-go maja 1922. Liczba frekwentantów wynosiła 90 oficerów.

Program kursu ujęto w szczupłe ramy ze względu na jego krótkość, lecz w jasny i popularny sposób dostosowano go do potrzeb oficerów na stanowiskach referentów przysposobienia rezerw przy D. O. K. i instrukcyjnych przy P. K. U.

4. WIOSENNY KURS OFICERSKI 3-MIESIĘCZNY 1922.

W myśl rozkazu M. S. Wojsk. Dep. I. Piech. L. 4043 — 1 wyszk. z dn. 8. IV. 1922. rozpoczął się dnia 4. V. 22. wiosenny trzymiesięczny kurs instruktorski w Centralnej Szkole Wojskowej Gimnastyki i Sportów dla oficerów, na który przybyło 54 uczestników.

Na kurs ten przybyli następujący oficerowie:

1) Kpt. Fribes Edward 82 Syb. P. P., 2) kpt. Piwowar Jan 23 P. P., 3) por. Arcisz Tadeusz 2 P. A. C, 4) por. Bidziński Michał 66 P. P., 5) Dworzak Stanisław 30 P. A. P., 6) por. Jarecki Czesław 18 P. P., 7) por. Kaczmarczyk Antoni 12 P. P., 8) por. Kosiński Korneljusz 5 P. P. Leg, 9) por. Kranerweter Alojzy 24 P. A. P 10) por. Krywko Stanisław 60 P. P., 11) por. Łączyński Roman 2 P. W. Łącz. 12) por. Małocha Władysław 16 P. P., 13) por. Masłowski Kazimierz 25 P. P. 14) por. Sikorski Stanisław 13 P. P, 15) por. Szempliński Kazimierz 21 P. P, 16) por. Szymanowski Janusz 24 P. P. 17) por. Tomasik Mikołaj 52 P. P., 18) por. Wawryk Roman 33 P. P., 19) por. Wawrzecki Alfred 2 P. Strz. Podh. 20) por. Weber Witold 5 P. Strz. Podh., 21) por. Wilczewski Leon 48 P. P. St. Kr., 22) ppor. Berdziński Stanisław 15 P. P., 23) ppor. Brusnicki Aleksander 77 P. P., 24) ppor. Bulka Antoni 7 P. P. Leg., 25) ppor. Chmelik Edward 6 P. A. P., 26) ppor. Cichowski Juljan 3 P. W. Łącz., 27) ppor. Gabriel Ludwik 2 P. Sap. Kan., 28) ppor. Gajkowski Mieczysław 14 P. Uł, 29) ppor Głowacki Pa-

weł 3 P. Sap., 30) ppor. Jastrzębski Jan 4 P. Strz. P. 31) ppor. Kaucz Jan 59 P. P., 32) ppor. Klag Maksymiljan 15 P. A. P., 33) ppor. Kohler Alfons 12 P. A. P. 34) ppor. Kosicki Mieczysław 4 D. A. K., 35) ppor. Kozłowski Edmund 49 P. P., 36) ppor. Kozłowski Marjan 58 P. P., 37) ppor. Kornberger Hugo 8 P. U., 38) ppor. Książek Franciszek 7 P. St. Kon,, 39) ppor. Mikulski Kazimierz 54 P. P. St. Kr., 40) ppor. Mironowicz Juljan 80 P. P., 41) ppor. Mielcarski Stanisław 26 P. P., 42) ppor. Piaszczyński Stanisław 17 P. A. P., 43) ppor. Prochorow Bazyli 81 P. P, 44) ppor. Rodzen Józef 14 P. P., 45) ppor. Sabiłło Konstanty 5 P. Sap., 46) ppor. Sikorski Wacław 70 P. P., 47) ppor. Strzyżowski Marjan 39 P P, 48) ppor. Snitko Michał 76 P. P., 49) Wajbel Władysław 7 P Sap., 50) ppor. Waligórski Zygmunt 84 P. P. Syb., 51) ppor. Wawrzczak Ignacy 38 P. P., 52) ppor. Wiśniewski Marjan 6 P. P. Leg, 53) ppor. Wosko Stanisław 50 P. St. Kr. 54) pchor. Wójcik Stanisław 9 P. U.

Program nauki obejmował wykłady i ćwiczenia praktyczne.

A. Wykłady. Anatomja i Fizjologja: asyst. Uniw. Pozn. dr. Bant 60 g. Higjena i pomoc doraźna w nagłych wypadkach: asyst. Un. Pozn. dr. Adamski 20 g.. Psychologja: asyst. Un. Pozn. dr. Dryjski 10 godz.. Zarys dziejów wychowania fizycznego: prof. Un. Pozn. dr. Piasecki. 5 g. Teorja wychowania fizycznego: kpt. Baran 35 g. Regulamin wychowania fizycznego: por. Fazanowicz 35 g. Ćwiczenia antropometryczne: por. san. Grodzki 10 g.

B. Ćwiczenia praktyczne. Gimnastyka: por. Fazanowicz, por. Borzęcki, ppor. Łęgowski, ppor. Gilewski 60 g. Gry i zabawy: por. Fazanowicz, por. Borzęcki, ppor. Łęgowski, ppor. Gilewski 20 g., Walka na bagnety: ppor. Berski, ppor. Łęgowski, ppor. Gilewski 20 godz. Szer-

mierka: ppor. Berski 30 godz. Lekka atletyka: kpt. Baran, ppor. Łęgowski, ppor. Gilewski, chor. Adamczak 50 godz. Pływanie i wioślarka: kpt. Baran 20 godz. Boks: instruktor Y. M. C. A. 15 godz., Badanie i pomiary lekarskie: kpt. lek. Szewczykowski, por. san. Grodzki, por. lek. Żyzniewski 9 godz. Próba ze sprawności fizycznej: kpt. Baran, por. Borzęcki, ppor. Łęgowski. ppor. Gilewski, chor. Adamczak 9 godz. Demonstrowanie pomocy w nagłych wypadkach, na podstawie doraźnej pomocy 5 godz Instruktorowie (na rekrutach 57 P.P.) 36 g.

Kurs ten zakończył się popisem gimnastyczno-sportowym dnia 31. VII. 1922.

JESIENNY KURS OFICERSKI TRZYMIESIĘCZNY 1922.

W myśl rozkazu M. S. Wojsk. L. 9436—III. W. F. z dn. 22. VIII. 22. rozpoczął się dnia 15. IX. b. r. w Centr. Wojsk. Szkole Gimn. i Sport. normalny oficerski jesienny kurs instruktorski.

Według powyższego rozkazu poszczególne Departamenty odkomenderowały razem 105 oficerów.

Aczkolwiek na kurs jesienny formacje odkomenderowały bardzo dobrych oficerów (według pierwszej próby sprawności fizycznej wszyscy należeli do grupy silnych). Dowództwo Szkoły nie mogło zatrzymać wszystkich, ze względów technicznych i zmuszone było postąpić w myśl powziętej uchwały na Radzie Pedagogicznej Szkoły dnia 23 września 22 r., zgodnie ze statutem Szkoły (Dz. Rozk. Nr. 3 — 21. par. 45 pkt. 17.), i nadliczbowych odesłać z powrotem do oddziałów. Razem odesłano 20 oficerów.

Z oficerów tego kursu uformowano kom. oficerską pod dowództwem por. Baczyńskiego Tadeusza, absolwenta I-go rocznego kursu Wych. Fiz.

Z jesiennego kursu przeniesiono 6-ciu oficerów na

II-gi roczny kurs Wych. Fiz. za uprzedniem zezwoleniem M. S. Wojsk. Oddz. III. Szt. Gen.

Do końca kursu pozostało 79 oficerów:

1) Por. Bohm Józef 17 P. P, 2) por. Bilik Michał 60 P. P., 3) por. Dubiński Józef 83 P. P., 4) por. Gorczykowski Tadeusz 55 P.P., 5) por. Janicki Tadeusz 5 P.A.P, 6) por. Jarocki Wiktor 26 P.P., 7) por. Kiełkowski Wiktor 11 P.P., 8) por. Klanniński Ryszard 3 P. St. Podh., 9) por. Kosterkiewicz Tadeusz 8 P.P. Leg., 10) por. Nowobilski Albin 73 P.P., 11) por. Olenderczyk Mieczysław 60 P.P., 12) por. Pieniążek Mieczysław 71 P.P., 13) por. Ropański Józef 75 P.P., 14) por. Smaołka Stanisław 6 P. St. Podh., 15) por. Szopiński Jakób 11 P.A.P., 16) por. Twardowski Franciszek 70 P.P., 17) ppor. Bartyński Bronisław 64 P.P., 18) ppor. Bigoszewski Mieczysław 1 P. Szw., 19) ppor. Bosiacki Brunon 27 P.A.P., 20) ppor. Cesarz Władysław 73 P.P., 21) ppor. Ciszewski Czesław 73 P.P, 22) ppor. Choroszewski Kazimierz 4 P. U, 23) ppor. Chmielowski Władysław 24 P.P., 24) ppor. Czekański Jan 10 P. P., 25) ppor. Eberhardt Karol 3 P. A. P., 26) ppor. Folwarczny Roman 2 P. St. Podh., 27) ppor. Galica Władysław 69 P. P., 28) ppor. Halicki Jan 3 D A. K, 29) ppor. Jarząbkowski Marjan 23 P. P., 30) ppor. Kaliszek Jan 86 P. P., 31) ppor. Karyszkowski Stefan 22 P. P., 32) ppor. Kasprzycki Norbert 31 P. P., 33) ppor. Kącik Henryk 1 P. St. Podh., 34) ppor. Kochański Zygmunt 7 dywizjon san. 35) ppor. Kozłowski Władysław 19 P. U., 36) ppor. Latawiec Wilhem 17 P. U., 37) ppor. Lichnowski Antoni 35 P. P., 38) ppor. Lubicz-Nycz Leszek 1 P. P. Leg., 39) ppor. Łukasiewicz Jan 6 P. St. Pod., 40) ppor. Maciejowski Stanisław 25 P. P., 41) ppor. Manko Jan 68 P. P., 42) ppor. Miller Karol 14 P. P., 43) ppor. Nieznański Bolesław 6 P. Sap., 44) ppor. Nowicki-Osuch Kazimierz 42 P. P. B., 45) ppor. Niczyperowicz Ludwik B. S. I, 46) ppor.

Obremski Antoni 67 P. P., 47) ppor. Perekładowski Stanisław 1 P. Uł, 48) ppor. Pełka Antoni 43 P. St. Kr., 49) ppor. Pietruszka Czesław 80 P. P., 50) ppor. Potocki Adam 75 P. P., 51) ppor. Pierożek Zdzisław 15 P. P, 52) ppor. Rożycki Zdzisław 44 P. P. St. Kr., 53) ppor. Scisłowski Marjan 83 P. P., 54) ppor. Skierczyński Marjan 4 P. Sap., 55) ppor. Smierzchowski Wacław 19 P. P., 56) ppor. Skorupa Tadeusz 16 P. P., 57) ppor Stemkowski Kazimierz 20 P. A. P., 58) ppor. Szczepański Alojzy 19 P. P., 59) ppor. Urbański Marjan 1 bataljon aer., 60) ppor. Wilk Mieczysław 45 P. P., 61) ppor. Witkowski Anton 10 P. Sap., 62) ppor. Wos Stanisław 53 P. Strz. Kr., 63) ppor. Ziembiński Marjan 1 P. Sap., 64) Żembrowski Janusz 18 P. P., 65) ppor. Żwirko Franciszek 1 P. Lotn., 66) ppor. Ziemian Józef 7 Dyw. Tab., 67) chor. Karliński Franciszek 61 P. P., 68) pchor. Domagalski Marjan 23 P. A. P., 1) kpt. Hutt Juljan 17 P. A P., 2) por. Wysocki Wilhelm 69 P. P., 3) ppor. Alwin Stanisław 7 P. A. C., 4) ppor. Branicki Stanisław 23 P. Uł. Gr. 5) ppor. Gdowski Kazimierz 15 P. Uł., 6) ppor. Kiewnarski Władysław 58 P. P., 7) ppor. Matlak Stanisław 52 P. Strz. Kr., 8) ppor. Mokłowski Bohdan 56 P. P., 9) ppor. Stojaczyk Bronisław 34 P. P., 10) ppor. Ustaszewski Witold 15 P. A. P., 11) ppor. Zybała Jan III. bataljon czołg.

Praca na kursie oparta była o programy zajęć, które w sumie tworzyły organiczną całość. Programy te były tak stosowane, że dopomagały do osiągnięcia najwyższego końcowego rezultatu w możliwie najkrótszym czasie, przez praktyczne zapoznanie się z Reg. Wych. Fiz., opanowanie techniki ćwiczeń gimnastycznych, lekkoatletycznych oraz nabycie wprawy w ich prowadzeniu. Wyrobiono zamiłowanie do sportu przez poznanie techniki i organizacji sportu w ogólności poznanie techniki

i organizacji sportu wojskowego oraz przez poznanie zasad naukowych wychowania fizycznego.

W y k ł a d y. Anatomja i fizjologja: mjr. lek. Missiuro, por. san. Grodzki, ppor. lek. Niczyperowicz 60 godz. Higjena i pomoc doraźna w nagłych wypadkach (ci sami) 20 godz. Psychologja: dr. Szuman 10 godz. Zarys dziejów wychowania fizycznego prof. dr. Piasecki 6 godz. Teorja wychowania fizycznego: kpt. Baran 35 godz. Regulamin wychowania fizycznego: ppłk. Sikorski, por. Baczyński 20 godz. Ćwiczenia antropometryczne: mjr. lek. Missiuro, por. san. Grodzki, ppor. lek. Niczyperowicz 10 godz. razem 161 godz.

Ć w i c z e n i a p r a k t y c z n e. Gimnastyka: por. Szuszkiewicz, ppor. Gilewski 76 godz. Gry i zabawy: kpt. Borzęcki 20 godz. Walka na bagnety: por. Łęgowski, ppor. Laskowski 20 godz. Grenadjerka: por. Łęgowski ppor. Giłewski 30 godz. Lekka atletyka: kpt. Baran, por. Łęgowski, ppor. Ciłewski 50 godz. Boks: ppor. Berski 20 godz. Badania lekarskie i pomiary mjr. lek. Missiuro, por. san. Grodzki, ppor. lek. Niczyperowicz 5 godz. Próba ze sprawności fizycznej: kpt. Baran, kpt. Borzęcki, por. Szuszkiewicz 9 godz. Instruowanie (rekruci 57 p. p.): kpt. Baran. por. Baczyński, por. Szuszkiewicz 36 godz. razem 276 godz.

Jesienny kurs zakończono w dniu 13-go grudnia 1922 r., poczem wysłano absolwentów na kurs narciarski do Worochty.

6. KURS DLA INSTRUKTORÓW SZERMIERKI.

od dnia 17 marca 1921 r. do dnia 31 grudnia 1922 r.

Szermierkę w szkole zapoczątkowywuje pierwszy kurs oficerski w roku 1921 pod przewodnictwem kpt. armji francuskiej Pouzergue'a. Kpt. Pouzergue był

specjalistą walki na florety, system nauki na szable był mu znany tylko francuski. Mimo podeszłego wieku instruktora, rezultat pracy był znaczny. Uczniowie oficerowie, jakoteż i kilku podoficerów, ci ostatni na florety, wykazali bardzo wielkie zainteresowanie sportem szermierczym.

Po skończonym kursie oficerskim kpt. Pouzergue urządził pokaz szermierczy, z udziałem oficerów i podoficerów. Pokaz wypadł zupełnie dobrze. Znać było na uczniach pracę i zapał. Początek sportu szermierczego w szkole miał już poważny podkład do pracy, w dziedzinie sztuki szermierczej. Po wyjeździe kpt. Pouzergue'a do Francji, objął po nim szermierkę w szkole podoficer francuski, który pracował z kpt. Pouzergiem, jako jego asystent. Zaznaczyć należy, że podoficer ten pracował wyłącznie lewą ręką. Uczni zaś uczył tylko prawostronnie.

Po skończonym kursie podoficerskim szkoła zatrzymała 17 najlepszych, których prowadził podoficer francuski i w ten sposób utworzono kompanję szermierzy. Pracowal oni wyłącznie na florety. W lutym 1922 r. dowódca szkoły zaprosił na kierownika szermierki w szkole ppłk. Gollinga, który znał system francuski walki na florety. Po wyjeździe podoficera do Francji, w wolnych chwilach od zajęć na kursie oficerskim ppłk. Golling prowadził szermierkę podoficerów zadając im lekcje do wprawy, które oni między sobą wyćwiczali.

Na kursie oficerskim ppłk. Golling udzielał szermierki wyłącznie na pałasze. Szczupły stan rekwizytów szermierczych i olbrzymie w tym okresie braki nie pozwoliły uwieńczyć pracy takiemi rezultatami, jakie świetny ten instruktor pedagog mógłby był osiągnąć w lepszych warunkach. Ppłk. Golling nietylko pracował z kompanją oficerską lecz po zajęciach udzielał on lekcji ppor. Berskiemu i ppor. Laskowskiemu, którzy mu byli wkrótce pomocni

przy instruowaniu podoficerów. Ppłk. Golling prowadził szerm. w szkole od 5 grudnia 1921 r. do wyjazdu szkoły do Zakopanego na kurs narciarski. Po powrocie z kursu szkoła straciła kierownika szermierki w osobie ppłk. Gollinga, który przeszedł do rezerwy. Szermierka jednak w szkole nie uległa przerwie. Kierownictwo objął ppor. Berski, mając do pomocy ppor. Laskowskiego. Ci pracując razem doszli do niezłych wyników. Na kursie podoficerskim prowadził szermierkę sierż. Grześkowiak, jako jeden z lepiej przygotowanych. Przy końcu kwietnia 1922 r. szermierkę na kursie podoficerskim objął ppor. Berski, wprowadzając obok floretu walkę na szable. Dnia 27-go maja 1922 r. wyjeżdżają dwaj instruktorowie szkolni, ppor. Berski i ppor. Laskowski na akademję szermierczą do Lwowa. We Lwowie szczytnie podtrzymali honor szkoły, dając dowód wielkiej pracy nad sobą.

Podczas akademji szermierczej we Lwowie poznali się oni z fechmistrzem wysokiej klasy p. Targlerem. Dowództwo szkoły wszczęło starania o sprowadzenie do szkoły tak cennego instruktora. Za poparciem tej sprawy przez M. S. Wojsk. zdołano otrzymać wszystkie zezwolenia i kredyty, a szkoła uzyskała na instruktora szermierki p. fechmistrza Targlera.

Z przyjazdem fechmistrza Targlera do Poznania w lipcu 1922 r. szermierka odżyła tętnem właściwem. Szkoła zrazu biedna w przybory, uzupełnia powoli braki. Kompanja podoficerska pracuje intensywnie 6 godz. dziennie. Ppor. Berski i Laskowski pracują osobno z fechmistrzem 2 godz. Obecność fechmistrza w szkole zbliża poznański A. Z. S., który dziś liczy 200 uczestników, do Centr. Wojsk. Szkoły Gimn. i Sportów. Słowem sport szermierczy w znaczeniu rozwoju fizycznego i sztuki grupuje

się przy C W. Szk. G. i Sp. nie ujawniając żadnych braków. Z początkiem listopada urządza szkoła akademję szermierki pod protektoratem dowódcy o. k., prezydenta miasta i rektora Uniwersytetu Poznańskiego. Rezultat akademji świetny. Zainteresowania publiczności wielkie. Z 15 podoficerów, którzy ukończyli pierwszy kurs roczny trzech najlepszych zostawiła szkoła jako asystentów fechmistrza Targlera. Są nimi: sierż. Dąbrowski Mieczysław z 27 P. P., wachm Matuszek Erich z 20 P. Ul., i sierż. Koza Leon z 78 P. P.

Pozostali odkomenderowani zostali do szkół oficerskich i podoficerskich:

sierż.	Grześkowiak Józef	58 P. P.
„	Konczewicz Antoni	70 P. P.
wachm.	Różycki Józef	6 P. Uł.
sierż.	Seroczyński Bolesław	36 P. P.
„	Świtek Stefan	52 P. P.
plut.	Bajerski Alojzy	63 P. P.
„	Kurowski Walenty	44 P. P.
„	Pieczyński Jan	48 P. P.
„	Woźniak Franciszek	7 P. P. Leg.
kapr.	Bieniecki Józef	B. S. VI.

Po wyjeździe pierwszego rocznego kursu szerm. podofic., przybył do szkoły nowy roczny kurs, którego etat wynosi 45 frekwentantów.

Oprócz podoficerskiej kompanji szermierczej fechmistrz Targler prowadził szermierkę na rocznym kursie oficerskim.

Dnia 8-go grudnia, na skutek propozycji Oddz. III. Szt. Gen. urządziła szkoła pokaz szermierczy w Warszawie w Szkole Podchorążych.

WYNIKI POMIARÓW I PRÓB SPRAWNOŚCI.

I. Roczny kurs wychowania fizycznego 1921—22.

Na kursie oficerów 31, hospitantów cywilnych 15. Uległo chorobom i niedomaganiom oficerów 30, słuchaczy cywilnych 15. Ilość dni choroby: ofic. 212, słuchaczy cyw. 73.

W statystyce przeważają następujące choroby: rany spowodowane obtarciem dolnych i górnych kończyn zaburzenia żołądkowe, lekkie przeziębienie oraz przemęczenie. Prócz tego jeden przypadek choroby wenerycznej u słuchacza cywilnego (rżerzączka). Dwa poważniejsze wypadki, mianowicie złamanie kostki zewnętrznej (wskutek upadku w sali gimnastycznej) i pęknięcie szczęki dolnej (wskutek uderzenia pięścią przy boksie).

Warunki higjeniczne odpowiadały naogół wymaganiom. Rozmieszczenie stosunkowo wygodne, odżywianie zupełnie dobre równało się przeciętnie 3000 kaloryj. W ostatnich dwóch miesiącach kursu częste kąpiele w Warcie oraz dwa razy tygodniowo kąpiele natryskowe w gmachu Studjum Wychowania Fizycznego.

Zauważono znaczne zmniejszenie się używania alkoholu i tytoniu. Co do tytoniu zebrano następujące liczby: przed kursem paliło 30 uczestników na 55, przy końcu kursu 19-tu na 45. Przeciętna ilość dziennie zużytego tytoniu u palaczy przed kursem 14,5 szt. papierosów, po kursie 9 szt.

A. OFICEROWIE.

Średnie z pomiarów i prób sprawności fizycznej:

	28/X 21	25/I 22	1/III 22	23/V 22	26/VI 22
Waga (nago)	63,4	66,2	68,6	66,7	65,6
Wzrost	169,5	170,9	171	171,3	171,7
Dynamometr lewa	45	46	47	47	48
„ prawa	45	52	54	54	54
Obwód piers. różnica	7,9	9,1	9,1	9,5	10,5
Spirometr	3940	5040	5035	4810	4870
Obwód brzuszny	74	74,3	72,9	74,5	74,7
Skok wzwyż	1,16	1,18	1,24	1,27	
Skok w dal	3,95	4,26	4,35	4,77	
Bieg 100 m.	15,3	14,5	13,6	15,4	
Bieg 800 m.	2,52	2,39	2,30	2,32	
Rzucanie granatem prawą . .	23,5	23	34,2	35,1	
„ „ lewą . . .	19	26	24	23,5	
Wspinanie się	3,3 m.	3,3 m.	9,8 s,	8 s,	

słup lina

B. HOSPITANCI CYWILNI.

Średnie z pomiarów i prób sprawności fizycznej:

	28/X. 21.	25/I. 22.	1/III. 22.	23/V.	26/VI. 22.
Waga (nago)	64,3	65,7	67,9	66,7	65,6
Wzrost . . . , ...	170	171,5	172,9	171,7	171,6
Dynamometr lewą	40	41	40	44	44
„ prawą	41	44	47	49	50
Obwód piers. (różnica)	6,4	8,1	9,2	10,2	10,7
Spirometr	4066	4711	4713	4933	5016
Obwód brzuszny . . . . . , .	74	74,8	76	75,4	74,7
Skok wzwyż	1,11		1,17	1,21	1,23
Skok w dal	3,68		3,80	4,21	4,26
Bieg 100 m.	16,5		15,25	14,7	14,8
Bieg 800 m.	3,10		2,48	2,56	2,52
Rzut granatem prawą	23,5		31,5	35,6	33,8
„ „ lewą	14		28	23	23,5
Wspinanie	1,6		2,8	9,3	8,5
		słup			lina

Maxima i minima, osiągnięte w pomiarach i egzaminach sprawności fizycznej.

Oficerowie: Max.	Min.		Hospitanci cywilni: Max.	Min.
84	52,2	Waga w kg.	85	56
180,8	157	Wzrost w cm.	191,5	164
l. 64, pr. 65	l. 34, pr. 27	Siłomierz w kg.	l. 63, pr. 63	l. 28, pr. 35
15,5	4	Obwód klatki piersiowej (różnice) w cm. . . .	14,4	4
6300	3300	Spirometr w cm^3	7800	3000
83,5	68	Obwód brzuszny	87	70
165,5	95	Skok wzwyż w cm. . . .	140	100
523	337	Skok w dal w cm. . . .	509	305
12,3 s.	19,4 s.	Bieg 100 m.	13	18
2 m 18 s.	3 m 58 s.	Bieg 800 m.	2 m 32 s	3 m 43 s
l. 36	5		29	9 l.
pr. 49	18	Rzut granatem w mtr. . .	50	10 pr.
11	0,5	Wspinanie na słup w mtr.		
5,2 s.	13,1 s.	Wspinanie po linie (5 mtr.)	9,5	0,5
		w sek.	6,8	11,8

OCENY SPRAWNOŚCI FIZYCZNEJ PUNKTAMI.

A. Oficerowie.

L. p.	Szarża	Nazwisko i imię	Formacja	I. próba 28/X 1921.	IV. próba 26/VI 1922.
1.	Kpt.	Gętarski Tadeusz	16. P. P.	67	83
2.	Kpt. san.	Kurleto Marjan	K. Z. S. 2.	74	90
3.	Kpt. Ła.	Łapkowski Leon	3. P. W. Kol	78	95
4.	„	Machnowski Józef	78. P. P.	62	75
5.	„ lek.	Szewczykowski Jan	K. Z. S. 2.	69	77
6.	„ „	Żyźniewski Jan	K. Z. S. 4.	45	66
7.	Por.	Babirecki Franciszek	20. P. P.	77	91
8.	„	Baczyński Tadeusz	30. P. P.	82	108
9.	„	Frąckiewicz Lucjan	1. P. kol.	59	72
10.	„	Jaworski Jan	61. P. P.	70	76
11.	„	Józefowicz Antoni	63. P. P.	72	75
12.	Por. san.	Jungraf Józef	16. P. A. P.	76	89
13.	Por.	Kołc Stanisław	K. Z. S. 4.	81	96
14.	„	Kozłowski Włodzimierz	14. P. A. P.	83	83
15.	„	Nowosielski Eugenjusz	8. P. P. Leg.	85	93
16.	„	Szuszkiewicz Rafał	3. P. St. Podch.	67	92

OCENY SPRAWNOŚCI FIZYCZNEJ PUNKTAMI.

A. Oficerowie.

L. p.	Szarża	Nazwisko i imię	Formacja	I. próba 28/X 1921.	IV. próba 26/VI 1922.
17.	Por.	Tkaczyk Józef	14. P. P.	66	72
18.	Ppor.	Berski Leon	28 P. P.	77	92
19.	„	Foltyn Wacław	57. P. P.	82	91
20.	„	Guttry Władysław	33. P. P.	71	96
21.	„	Kaseja-Kaniecki Marj.	72. P. P.	73	96
22.	„	Kowalski Władysław	16. P. A. P.	76	32
23.	„	Kusiński Władysław	32. P. A. P.	78	94
24.	„	Laskowski Kazimierz	44. P. P.	80	96
25.	„	Laurentowski Piotr	55. P. P.	72	85
26.	„	Łyskawa Stefan	69. P. P.	79	89
27.	„	Matuszewski Marcin	58. P. P.	71	90
28.	„	Tyma Władysław	84. P. P.	75	101
29.	„	Zięba Józef	13. P. P.	69	86

B. HOSPITANCI CYWILNI.

L. p.	Nazwisko i imię	I. próba	IV. próba
1.	Anders Ludwik	68	82
2.	Boryczka Henryk	65	81
3.	Dąbrowski Walerjan	65	93
4.	Jasiński Jan	75	87
5.	Karwański Włodzimierz	62	79
6.	Kutyba Kazimierz	66	(chory)
7.	Mazur Mieczysław	74	91
8.	Osuchowski Lucjan	74	92
9.	Pelczar Aleksander	63	80
10.	Skrzypczyński Antoni	67	79
11.	Strzelecki Józef	46	(chory)
12.	Wasilewski Mieczysław	77	95
13.	Witek Roman	68	75
14.	Wojciechowski Franciszek	59	88
15.	Zacharjasiewicz Alojzy	58	73

Wiosenny kurs oficerski 1922 r.

Materjał przedstawiał się pod względem fizycznym dobrze. Większa część (60 %) uczestników bowiem uprawiała już sporty a szczególnie piłkę nożną i lekką atletykę w oddziałach i zgłosiła się dobrowolnie na 3 mies. kurs oficerski. 3 lekkie postacie nerwic sercowych poprawiły się pod wpływem ostrożnego i racjonalnego treningu tak znacznie, że nie zauważono ich zupełnie przy końcowem badaniu. Przez cały czas trwania kursu nie zaszły żadne poważne wypadki chorób. Ogólna ilość zapisanych w książce chorych oficerów wynosiła 32, ilość dni choroby 135, z których 108 zaznaczo jako zwolnienie od zajęć praktycznych. Przeważały przypadki lekkich obrażeń kończyn górnych i dolnych. Pomieszczenie frekwentantów stosunkowo ciasne, przeciętnie wynosiło ono 12 — 15 m^3 na osobę. Odżywianie zaledwie dostateczne, ilość kaloryj rzadko przekraczała 4000. Kąpiele natryskowe raz w tygodniu, pozatem 8 razy kąpiel i nauka pływania w Warcie w lipcu. Konsumpcja tytoniu u frekwentantów zmiejszyła się poważnie, przed kursem nie paliło 14 na 54, po kursie 25 na 54.

Sala gimnastyczna Centr. Wojsk. Szkoły Gimn. i Sport. w Poznaniu.

Średnie z pomiarów

Waga w kg. . . . .

Wzrost . . . .

Siłomierz l. . . . .

„ pr. . . . .

Różnica wdechu i wydechu . . . .

Spirometr . . . .

Puls . . . .

Skok wzwyż . . . .

Skok wdal . . . .

Bieg 100 m. . . . .

Bieg 800 m. . . . .

Rzut gran. l. . . . .

Rzut gran. pr. . . . .

Wspinanie . . . .

i prób sprawności fizycznej.

9. V	20. V.	30. VI	24. VII.
62,5	66,4	63,2	63,4
171,3	171,7	172,1	171,9
40,5		40,1	41,4
45,4		46,7	48,3
6,71	7,47	8,36	9,12
4116	4407	4546	4772
76	74	74	73
114,8		121,5	129,0
3,90		4,46	4,55
14,9		14,4	13,7
2 m 49		2 m 46	2 m 40
18,2		22,5	22,9
27,5		32,5	31,3
14,5		10,1	8,7

Jesienny kurs oficerski 1922.

Warunki higjeniczne pod względem rozmieszczenia uczestników kursu w koszarach oraz pod względem odżywiania pozostawiały dużo do życzenia.

Zachorowań było 51, suma dni chorób 158, zarejestrowano przeważnie lekkie cielesne uszkodzenia na sali gimnastycznej i boisku, przeważnie kończyn dolnych i górnych. Zanotowano również kilka zachorowań w związku z zaziębieniem podczas chłodnych i deszczowych dni jesiennych oraz kilka wypadków zaburzeń narządów trawienia. Prócz tego—3 przypadki chorób wenerycznych, 2 przypadki zakażenia podczas kursu, 1 wypadek zakażenia przed przyjazdem na kurs. Trzech uczestników odesłano do szpitala.

Zaobserwowano zmniejszenie się używania alkoholu i tytuniu.

Pomiarów antropometrycznych oraz prób sprawności fizycznej dokonano przy rozpoczęciu kursu, przy końcu października i w grudniu przy końcu kursu.

Warunki atmosferyczne naogół nie sprzyjały, gdyż przeważały dnie wietrzne, chłodne z dużą ilością opadów. Ostatni egzamin odbył się w chłodny dzień wśród deszczu i silnego wiatru, co niezaprzeczenie wpłynęło na wyniki prób ze sprawności fizycznej.

Średnie z pomiarów i prób sprawności fizycznej.

	I. pom. 15. IX.	II. pom. 27. X.	III. pom. 4. XII.
Waga (nago)	63,7	64,2	65
Wzrost	170,8	170,8	171,1
Siłomierz l.	41,9	40,1	40,4
„	47	48,4	48,6
Różnica obwodu klatki piersiowej przy wdechu i wydechu	6,6	8,2	8,3
Spirometr	4059	4372	4547
Obwód brzuszny	74,6	71	74,6
Skok wzwyż	123	125	127
Skok wdal	4,20	4,35	4,55
Bieg 100 m.	14,6	13,9	13,5
Bieg 800 m.	2,73	2,34	2,43
Rzut gran. l.	20,8	23,9	23,05
„ „ pr.	32	34,4	33,1
Wspinanie	14	11,5	10,5

3. SZKOLENIE INSTRUKTORÓW.

Aby usunąć główną przeszkodę do należytego kierowania ruchem sportowym pracowano nad stworzeniem kadr instruktorskich.

Główne centrum tego wyszkolenia tworzyła Centralna Szkoła Gimnastyki i Sportów. Ponieważ jednak Centralna Szkoła Gim. pomimo wytężonej pracy nie mogła dostarczyć potrzebnych kadr instruktorskich, równocześnie prowadzono w okręgach Kursy Gimnastyczno - Sportowe. Szkoliły one przeważnie podoficerów, niektóre jednak prowadziły również oficerskie kursy.

Kursy okręgowe.

Wyniki pracy poszczególnych D. O. K. przedstawiają się następująco:

D. O. K. I. urządziło 1 kurs dla 30 oficerów i 75 podoficerów.

D. O. K. II. prowadziło 2 kursy; jeden ukończyło 53 oficerów; drugi 46 podoficerów.

D. O. K. III. prowadziło kurs w Grodnie dla 40 podoficerów.

D. O. K. IV. prowadziło kurs dla 5 oficerów i 32 podoficerów.

D. O. K. V. wyszkoliło na kursie trzymiesięcznym 48 podoficerów.

D. O. K. VI. urządziło 2 kursy, które ukończyło: 1) 20 oficerów i 66 podoficerów; 2) 24 ofic. i 69 podoficerów.

D. O. k. VII. kursów nie prowadziło.

D. O. k. VIII. kursów nie prowadziło.

D. O. k. IX. prowadziło kurs dla 42 podoficerów.

D. O. k. X. kursów nie prowadziło.

PROGRAM PRACY DLA OKRĘGOWYCH KURSÓW GIMNASTYCZNO-SPORTOWYCH.

Przedmioty nauczania.

1) Wykład regulaminu (godzin wykładowych 30, repetycyj 10, zajęć praktycznych, pomiarów, układania programów—godz. 20).

2) Ćwiczenia osobiste, wprawa w prowadzeniu ćwiczeń podług reg. (codziennie dwukrotnie z rana i popołudniu ta sama lekcja), w trzecim miesiącu jak największy nacisk na nauce prowadzenia gimnastyki. W tym celu należy podzielić na małe grupy, które prowadzą pokolei wszyscy uczniowie.

3) Wykłady o budowie i czynnościach ciała (wraz z hygjeną; godzin z repetycjami 40).

4) Wykłady o wychowaniu fizycznem (godzin wraz z repetycjami 50—60).

5) Praktyczna nauka zabaw, gier ruchowych i sportów (codziennie jedna do dwóch godzin).

6) Pokazy, wyrób i naprawa przyborów, referowanie rzeczy przeczytanych.

Egzaminy według zarządzeń kierownictwa.

Dziennie wypada:

zajęć teoretycznych i praktyczno-naukowych 3 lekcje (po 40 min. każda), ćwiczeń i zajęć ruchowych 4 godziny.

(Niedziele zupełnie wolne od zajęć; w czwartki popołudnie wolne).

Wzór dziennego rozkładu zajęć:

godz. 8. — 8.50 przerabianie elementów lekcji gimnastyki z objaśnieniami.
9.10.—9.50 wykład o budowie i czynnościach ciała.
10. —10.40 wykład o wychowaniu fizycznem.
10.50.—11.40 zabawy ruchowe, kąpiel i t. d.

Przerwa obiadowa.

14.30—15.30 ćwiczenia lekko atletyczne, gry sportowe
15.40—16.10 wykład Reg. Wych. Fiz.
16.20—17 lekcja gimnastyki, objaśniona i przygotowana z rana.
17. —18 szermierka, zajęcia sportowe.

Wykład regulaminu wychowania fizycznego 1921.

Godzin wykładowych 30. Zajęć praktycznych 20.
„ repetycji 10.

Cel gimnastyki wojskowej. Zasady naszego Regulaminu Wychowania Fizycznego 1921.

Budowa lekcji gimnastyki.

Objaśnienie celu badań lekarskich. Wypełnianie kart zdrowia.

Wykonywanie pomiarów (zajęcia praktyczne).

Próby i ocena sprawności fizycznej (pokazy i zajęcia praktyczne).

Dobór ćwiczeń odpowiednich dla każdej grupy.

Zasada stopniowego zwiększania wysiłków—użytkowanie zasobu materjału ćwiczebnego do układania programów lekcyjnych (zajęcia praktyczne).

Rozkład pracy na okres tygodniowy.

Systematyka ćwiczeń w poszczególnych grupach lekcyjnych.

Zadanie instruktora. Objaśnienie ćwiczeń (pokazowo). Poprawianie błędów.

Rozkazownictwo.

PROGRAM WYKŁADÓW O BUDOWIE I CZYNNOŚCIACH CIAŁA LUDZKIEGO.

Godzin wykładowych 30—40.

Repetycyjnych 10.

1. Kości. Kościec. Stawy. Więzy. Giętkość kręgosłupa. Jego krzywizny i skrzywienie. Wpływ ćwiczeń na kościec.

2. Mięso i mięśnie. Kurczliwość mięśni. Przyczepy. Wzajemny stosunek mięśni i kości. Warunki pracy i rozwoju mięśni. Przerost nienormalny.

3. Mięśnie zginacze i wyprostne. Mięśnie grzbietu, klatki piersiowej, brzucha, ręki i nogi. Ćwiczenia prostujące.

4. Prawa mechaniczne ruchów ciała. Fizyczne zasady drążka. Skurcze statyczne przy stwarzaniu punktów oparcia dla siły mięśnia działającego. Analiza postawy bacznej i najprostszych ruchów. Postawa ciała, a nastrój psychiczny.

5. Opis głównych narządów wewnętrznych. Ich położenie w jamach piersiowej i brzusznej. Rzut oka na organizm i role poszczególnych organów.

6. Ruch zwiększa potrzebę oddychania. Cel wdechu i cel wydechu. Mechanizm i chemizm oddychania. Mięśnie oddechowe. Przepona brzuszna.

7. Warunki konieczne do prawidłowego oddychania. Budowa klatki piersiowej. Zależność tej budowy od kręgosłupa i rozwoju muskulatury klatki piersiowej. Znaczenie skrzywień kręgosłupa oraz wąskiej i płaskiej klatki piersiowej. Umiejętność oddychania. Oddychanie

przez nos. Rola mięśni brzusznych. Nauka oddychania zapomocą ćwiczeń specjalnych.

8. Pogłębienie oddychania, jako podstawa treningu sportowego i wytrzymałości wogóle. Śpiew jako środek rozwijania oddechu. Co to jest dobre powietrze? Jak, gdzie i kiedy robić ćwiczenia oddechowe. Zwalczanie gruźlicy przez rozwój klatki piersiowej. Zatrzymywanie oddechu podczas wysiłku, skutki tego.

9. Co to jest krew, do czego służy. Krwinka czerwona i biała Krążenie, serce, tętnice i żyły. Siły wywołujące obieg krwi i sprzyjające mu: skurcze serca, elastyczność tętnic, ruchy mięśni, zastawki tylne, ssące działanie oddychania.

10. Zastój krwi wskutek bezczynności. Przekrwienie lokalne wskutek czynności. Praca i wysiłki serca, a jego wielkość. Przerost i rozszerzenie serca u sportowców. Przekrwienie płuc po biegu dłuższym. Znaczenie ćwiczeń wstępnych i końcowych w lekcji gimnastyki.

11. Odżywianie jako źródło energji. Trawienie. Uzębienie. Wartość odżywcza różnych pokarmów: grupy pokarmowe—białka, tłuszcze, węglowodany. Strawność pokarmów. Napoje i ich wartość dla organizmu. Nadmiar płynów utrudnia pracę serca.

12. Produkcja ciepła i energji odbywa się w mięśniach. Cukier ulega przeróbce najszybciej. Wpływ ruchu na proces trawienia i przemianę materji. Trawienie podczas snu. Djeta sportowa.

13. Mózg. Rdzeń pacierzowy, narządy zmysłowe, nerwy. Nerwy czuciowe i ruchowe. Ośrodki ruchowe. Mózg jako siedlisko instynktów, impulsów oraz świadomej woli.

14. Ruch świadomy, odruch i ruch półautomatyczny (chodzenie, bieg). Wyrabianie panowania nad ruchami zapomocą ćwiczeń metodycznych; człowiek opanowany

i człowiek rubaszny. Koordynacja ruchów. Ćwiczenia równoważne. Szybkość reakcji psychicznej. Wprawa w wykonywaniu ruchów i pracy.

15. Skóra, jej budowa i zadanie regulacji ciepła. Gęsia skórka. Rola tłuszczu naskórnego i podskórnego w ochronie od zimna. Zmywanie tłuszczu przed zimną kąpielą jest nieracjonalne — pływacy nacierają się tłuszczem. Gruczoły potowe. Parowanie ze skóry ochładza. Pocenie się. Parne powietrze. Stosowanie ubrania do klimatu.

16. Wydzielnicza czynność skóry. Przeziębienie i hartowanie skóry. Pielęgnowanie jej. Kąpiel ciepła, zimna, łaźnia sucha i parowa. Opalanie się na słońcu. Dlaczego łatwo opalić się na wodzie, w górach i na śniegu. Pielęgnowanie skóry. Czystość w otoczeniu. Zakażenie wskutek uszkodzeń skóry.

17. Opis narządu wzrokowego. Co to jest spostrzegawczość?

18. Opis narządu słuchowego. Zmysł równowagi. Zawrót głowy nad przepaścią.

19. Smak, dotyk, powonienie, zmysł mięśniowy. Istota t. zw. kształcenia zmysłów.

20. Narządy moczo płciowe. Właściwości okresu dojrzewania płciowego. Hygjena życia płciowego. Suspensorjum.

21. Zmęczenie mięśnia. Znużenie ogólne. Objawy, skutki, sposoby jego wykrywania i określenia. Stosunek pracy umysłowej do fizycznej.

22. Ekonomja ruchu. Istota treningu. Różnica między systematycznem wychowaniem fizycznem a treningiem ścisłym.

23. Elementy psychologji stosowanej. Wpływ ćwiczeń na umysł i charakter.

24. Stosowanie ćwiczeń fizycznych do wieku, płci i zawodu.

25. Hygjena osobista życia codzienego.

26. Alkohol. Alkoholizm. Sposoby zwalczania. Palenie tytuniu.

27. Hygjena sportowca. Jak ma się odżywiać, jak ubierać i obuwać. Ciasne ubranie i ciasne buty. Ile spać, jak odpoczywać. Gdzie i w jakiej porze uprawiać ćwiczenia fizyczne. Unikać wilgoci. Ochrona przed odparzeniem i obtarciem skóry. Pielęgnowanie nóg. Masaż.

28. Jak zachowywać się po zmęczeniu. Udar cieplny i słoneczny. Odmrożenie przy sportach zimowych.

29. Postępowanie wobec przypadłości i niedomagań na zdrowiu.

39. Pomoc doraźna w wypadkach uszkodzeń cielesnych.

PROGRAM WYKŁADÓW O WYCHOWAMIU FIZYCZNEM.

Godzin wykładowych 40—50
„ repetycji 10.

1. Wykłady wstępne: społeczne i militarne znaczenie wychowania fizycznego. Zdrowie i długowieczność jako czynniki ekonomiczne. Zwyrodnienie i ubytek ludności po wojnie. Tężyzna młodzieży stanowi o bezpieczeństwie państwa.

2. Dziedziczność: Warunki życia współczesnego. Co to jest rozwój fizyczny? Stosunek zdrowia do sprawności. Wychowanie fizyczne w znaczeniu ogólniejszem (określenie J. Śniadeckiego), jako wychowanie człowieka zapomocą środków fizycznych. Wychowanie fizyczne zapomocą ćwiczeń ruchowych. Korzyść osobista z uprawiania ćwiczeń ruchowych.

3. Środki wychowania ruchowego: zabawy, gimnastyka, sport i gry sportowe (ogólna charakterystyka).

4. Wpływ ćwiczeń ruchowych na budowę ciała, zdrowie i sprawność.

5. Wpływ ćwiczeń ruchowych na umysł i charakter.

6. Wychowanie fizyczne w wojsku. Niezgrabność i niedołęstwo rekruta. Sportowiec w wojsku czuje się doskonale. Przepisy wydane w tej dziedzinie dla W. F. Wychowanie fizyczne w innych armjach. Ćwiczenie ruchowe, jako podstawa wychowania żołnierza i jako rozrywka zdrowa i pożyteczna.

7. Cel gimnastyki wojskowej określają potrzeby bojowe. Sposób osiągania celu określa metodę ćwiczeń. Ogólna charakterystyka naszego Regulaminu W. F. 1921.

8. Historja ćwiczeń fizycznych. Greckie gimnazjum i olimpjady. Program igrzysk starożytnych.

9. Średniowiecze. Rycerstwo, turnieje i harce, giermkowie. Igrzyska ludowe. Gry sportowe owych czasów.

10. Czasy nowsze. Systemy gimnastyczne: szwedzki.

11. System gimnastyczny niemiecki i jego wady.

12. System francuski Hebert'a.

13. Porównawcza ocena różnych systemów gimnastycznych. Gimnastyka wychowawcza i stosowana.

14. Rozpowszechnienie gier ruchowych w Anglji. Ich wartość wychowawcza. Rodzaje zabaw i gier ruchowych, zastosowanie do wieku i płci.

15. Wychowanie fizyczne w Polsce. Szkoła szlachcica. Komisja edukacyjna. Dawne szkoły. Gry narodowe. Czasy nowsze. Sokolstwo. Jordanówki. Co społeczeństwo polskie robi dzisiaj dla wychowania fizycznego.

Co to jest sport? Pochodzenie zamiłowań sportowych. Klasyfikacja. Sporty naturalne, chód, bieg i t. p.

17. Historja sportu:

1) w starożytności,

2) odrodzenie w końcu XIX wieku. Odkopanie

stadjonu olimpijskiego w 1875 r. Kongres sportowy w Paryżu. Olimpjada nowoczesna.

18) Igrzyska sportowe wojskowe: olimpjada gen. Pershinga. Programy igrzysk sportowych w wojsku polskiem.

Omówienie poszczególnych gałęzi sportu ze strony technicznej, organizacyjnej i treningu wraz z hygjeną.

19. Lekka atletyka: chód, skoki i rzuty.

20. " " " " "

21. " " " " "

22. " " " " "

23. Pięcioboje, dziesięcioboje. Zawody drużynowe i kompanijne. Rekordy.

24. Urządzenie boiska i stadjonu (wykonywanie modeli).

25. Pływactwo: zasady kąpieli i pływania. Nauka pływania. Gimnastyka przygotowawcza. Zarządzenie przeciw wypadkom i zasady ratownictwa.

Program konkursów.

26. Wioślarstwo. Żeglarstwo. Łodzie motorowe. Regaty.

27. Sporty zimowe. Łyżwiarstwo. Urządzanie ślizgawki. Saneczkowanie.

28. Narciarstwo. Taternictwo.

29. Zapaśnictwo: rodzaje.

30. Szermierka. Przybory.

31. Atletyka ciężka. Kolarstwo.

32. Gry sportowe.

33. Porównanie wartości wychowawczej i hygienicznej różnych gałęzi sportu.

34. Instrukcja o prowadzeniu pracy sportowej w wojsku.

35. Turystyka. Zwiedzanie ośrodków przemysłu, nauki i t. d. Pamiątki historycze. Ochrona zabytków.

36. Obozowanie, harcerstwo. Metody wychowania harcerskiego. Prawa skautowe.

37. Stosunek wychowania fizycznego do przysposobienia wojskowego młodzieży. Sprawność fizyczna rezerwisty.

38. Wartość społeczna ćwiczeń fizycznych.

39. Honor sportowy. Zachowanie się na boisku i poza niem. Obowiązki kierownika, sędziego, trenera.

4. OFICERSKIE KURSY NARCIARSKIE.

Zimą 1921/1922 r. zorganizowano szereg kursów oficerskich dla przygotowania dla oddziałów — instruktorów, zaprawionych w narciarstwie.

Kursy te miały podwójny charakter: sportu narciarskiego oraz szkolenia wysokogórskiego. Kursy odbywały się w dwóch miejscowościach: w Zakopanem i Worochcie.

1. W Zakopanem brało udział w kursach ogółem 150 oficerów ze wszystkich D. O. K. Ukończyło kurs z wynikiem b. dobrym: 48; dobrym: 51; dość dobrym: 16; dostatecznym: 16; nie dostatecznym: 4; nie klasyfikowano: 15.

W założonym przy tych kursach warsztacie reperacyjnym uruchomiono 203 pary nart z kijkami.

2. W Worochcie odbyło się kursów cztery. Liczyły one 95 uczestników, z czego ukończyło kurs z dodatnim wynikiem 84, a to: 11 bardzo dobrze; 39 dobrze; 34 dostatecznie.

5. BOISKA.

W roku 1922 zaznaczył się znaczny przyrost boisk tak, iż prawie każdy garnizon posiada choćby prymitywne boisko sportowe. Zasobniej urządzone powstały w większych miastach w liczbie około 20.

W poszczególnych okręgach wybudowano w ciągu roku następującą liczbę boisk.

D. O. K. I. 16 boisk pułkowych; razem istnieje obecnie 27 boisk.

D. O. K. II—istnieje 10 boisk pułkowych, założonych i ulepszonych przeważnie w r. 1922.

D. O. K. III. rozporządza 5 boiskami, z których trzy wybudowano w r. 1922.

D. O. K. IV.—ulepszono boisko okręgowe w Łodzi oraz wybudowano 6 nowych.

D. O. K. V.—okrąg posiada 15 boisk, ulepszonych znacznie w r. 1922.

D. O. K. VI.—wybudowano 8 boisk; razem istnieje 11 boisk.

D. O. K. VII. okrąg rozporządza 19 boiskami; wybudowano i ulepszono je przeważnie w 1922 r.

D. O. K. VIII.—ulepszono dawne. Okrąg posiada 14 boisk.

D. O. K. IX — wybudowano 3 boiska; istnieje 11 boisk.

D. O. K. X. — wybudowano 4 boiska; istnieje 10 boisk.

PLAN ZAWODÓW NA ROK 1923. I ROZKAZY DOTYCZACE W. F. z r. 1922.

1. ZAWODY WOJSKOWO-SPORTOWE W ROKU 1923.

Zarządzam rozegranie w roku 1923 w wojsku:

I. zawodów oddziałowych;

II. głównych igrzysk wojsk polskich.

Celem zawodów oddziałowych jest pociągnąć i zachęcić do ćwiczeń o charakterze wychowawczo-fizycznym wszystkich żołnierzy. Przez zestawienie wyników przeciętnych, osiągniętych w poszczególnych oddziałach pobudzona ma być energja dowódców i ambicja zbiorowa (esprit de corps) żołnierzy.

Celem głównych igrzysk sportowych jest rozwijanie w wojsku zamiłowania do sportu, współzawodnictwo wyższych jednostek wojskowych na polu sportu i wykazanie się publiczne sprawnością sportową wojska.

Zatwierdzając załączony plan zawodów wojskowo-sportowych na rok 1923, zwracam uwagę Panów dowódców, iż sport, jako czynnik pomocniczy wielkiej wagi w szkoleniu i wychowaniu wojskowem, zasługuje na jak najgorliwsze pobudzanie i poparcie, ale ćwiczenia sportowe w oddziałach winny przedewszystkiem być wyzyskane do bojowego przygotowania żołnierza. Zaprawianie się sportowe należy uzgodnić z całym tokiem pracy w oddziałach.

Szatnia z natryskami w Centr. Wojsk. Szkole Gimn. i Sport. w Poznaniu.

PLAN ZAWODÓW.

I. ZAWODY ODDZIAŁOWE.

A. Konkurs sprawności fizycznej.

1. Bieg 100 metrów
2. Bieg 800 metrów
3. Rzut granatem
4. Skok w dal
5. Skok wzwyż
6. Wspinanie się z siadu po linie 5 m. o średnicy 4—5 cm. (na czas).

ORGANIZACJA KONKURSU.

1. Konkurs urządza w czasie od 1 do 15 października dowództwa jednostek niższych (pułków, samodz., bat., dyw.) w ciągu dwóch idących po sobie dni.

2. Konkurs odbywa się w pododdziałach. Do udziału stają wszyscy żołnierze, zapisani na liście pododdziału. Udział biorą szeregowi kontyngentów: a) rocznika 1901 b) dod. poboru 1899—1900. Udziału nie bierze dodatkowy pobór 1900—1901 r. i ewent. rezerwiści.

3. Żołnierze odbywają zawody w następującem ubraniu: mundur, spodnie, koszulka, owijacze, obuwie służbowe.

4. Konkurs przeprowadza się na podstawie Regul. Wych. Fiz. (o przeprowadzaniu próby sprawności p. 8).

5. Obliczanie wyników. Liczby wykazujące wyniki, osiągnięte przez wszystkich żołnierzy w poszczególnych punktach sześcioboju, sumuje się i dzieli przez liczbę zawodników. Otrzymany iloraz stanowi średni wynik osiągnięty przez pododdział (np. 100 m.—$14^{1}/_{2}$) i służy za podstawę do wyznaczenia miejsca dla poszczególnych pododdziałów w pułku i w obrębie korpusu. Pododdział, który posiada najlepszy średni wynik w danym

punkcie sześcioboju uzyskuje jeden punkt, następny dwa punkty i t. d. Pododdział posiadający w sumie najniższą liczbę punktów zdobywa pierwsze miejsce w konkursie pułkowym

6. Konkurs wewnątrz oddziału, przeprowadza komisja wyznaczona przez dowódcę.

Raport z konkursu, odbytego wewnątrz oddziału ma być złożony do D. O. K. na dzień 1/IX, poczem D. O. K. ustanawia lokatę wszystkich jednostek samodzielnych, biorąc pod uwagę ich średnie wyniki.

7. Nagrody w postaci dyplomów otrzymują: najlepszy pododdział w pułku, najlepszy oddział w korpusie.

O ile w sześcioboju dwa lub więcej pododdziałów osiągają jednakową ilość punktów, to o pierwszeństwie rozstrzyga gra w palanta, odbyta między drużynami reprezentującemi te pododdziały.

W razie jeżeli równą ilość punktów w sześcioboju przedstawiają oddziały w konkursie korpusowym—to oddziały te rozgrywają pierwszeństwo w palancie przez swe drużyny reprezentacyjne.

8. D. O. K. składają sprawozdania z konkursu sprawności fizycznej w oddziałach, do Oddziału III Szt. Gen. do dnia 15/XII, podając lokaty swych oddziałów i osiągnięte przez te oddziały (w całości) wyniki przeciętne.

B. Gry ruchowe.

1. W okresie jesiennym odbywają się wewnątrz pułku rozgrywki następujących gier ruchowych: 1) palant (z matkami), 2) walka o piłkę.

Rozgrywki mają być ukończone do dnia 15 października.

2. Mecze są rozgrywane pomiędzy plutonami w ramach pododdziału; następnie pomiędzy pododdziałami w ramach bataljonu, (dyonu) wreszcze pomiędzy bataljo-

nami (dyonami) o **mistrzostwo pułkowe w grach ruchowych.**

3. Każdy z żołnierzy plutonu powinien należeć przynajmniej do jednej z trzech drużyn formowanych przez pluton. W dalszych rozgrywkach (baonowych i pułkowych) drużyny mogą zmieniać swój skład do 50% dawnego zespołu, uzupełniając się ze swojej kompanji.

4. Wyniki oblicza się punktami, notując każdą wygraną partję—dwoma, nierozegraną—jednym, przegraną—zerem.

Gra rozumie się ze zmianą miejsc:

Np. drużyna A przeciw B.

„ B „ A.

II. GŁÓWNE IGRZYSKA SPORTOWE W. P.

Termin i przeprowadzenie zawodów.

Zawody wojskowo-sportowe odbędą się w czasie 15—21 września b. r. w Warszawie.

Ostateczna gra o mistrzostwo w piłce nożnej odbędzie się w Warszawie z końcem września.

Zawody specjalne odbędą się w terminach, które zostaną później ogłoszone.

Zawody przeprowadza specjalna komisja powołana przez ministra spraw wojskowych. Skład tej komisji ogłoszony zostanie dodatkowo.

Do udziału w głównych igrzyskach dopuszczone są wszystkie rodzaje wojska.

Główne igrzyska sportowe są niezależne od zawodów oddziałowych. Cele tch są odrębne, jak wynika ze wstępu do niniejszego rozkazu; wybór zawodników na główne igrzyska sportowe opiera się na wyniku rozgrywek korpusowych.

PROGRAM.

1. Pięciobój żołnierski.

1. Bieg 200 metrów.
2. Rzut granatem w dal.
3. Skok w dal.
4. Walka na bagnety.
5. Marsz 6 klm.

Udział: ustanawia się 2 klasy:
1. zawodowi oficerowie i podoficerowie
2. niezawodowi i rezerwowi.

O. K. mają prawo zgłosić po 2-ch do 1 kl. i po 2-ch do 2-ej kl.

Szkoły wojskowe wysyłają [razem 2-ch do kl. 1-ej po odbyciu zawodów wstępnych. Zawody międzyszkolne wstępne przeprowadzi Szkoła Podchorążych w Warszawie, z końcem czerwca.

Nagrody dla każdej klasy oddzielnie.

Ubiór: do p. 1 i 3 lekkoatletyczny.
do p. 2 i 5 koszulka, spodnie, owijacze, obuwie służbowe — bez rynsztunku.
do p. 4 ubiór ćwiczebny.

2. ZAWODY ZESPOŁÓW PUŁKOWYCH W MARSZU 20 KM. ZE STRZELANIEM NA 200 METRÓW.

Udział: O. K. zgłaszają po jednym zespole pułkowym, złożonym z 1 oficera, 1 podoficera, 2 szeregowców.

3. BIEG SZTURMOWY ZESPOŁÓW PUŁKOWYCH.

Udział: 4 zespołów pułkowych złożonych z 4-ch szeregowych (w tem 1 podoficer), które zwyciężyły w obwodach, jak w piłce nożnej.

Warunki: Bieg po torze przeszkód 400 metrów według opisu w Reg. wych. fiz.

4. PIĘCIOBÓJ NOWOCZESNY.

1. Strzelanie do celu z pistoletu na 25 metrów.
2. Pływanie 300 metrów, styl dowolny.
3. Szermierka na szable.
4. Jazda konna 5000 metrów (na przełaj).
5. Bieg pieszy (na przełaj) 4000 metrów.

Zgłoszenia za pośrednictwem D. O. K.

5. ZAWODY O MISTRZOSTWO W. P. W PIŁCE NOŻNEJ.

Do gry o mistrzostwo stają cztery drużyny pułkowe (równorzędne), które zwyciężyły na zawodach obwodowych jak w roku 1922. System rozgrywek kolejkowy.

III. ZAWODY SPORTOWE SPECJALNE.

1. Zawody narciarskie w m. lutym.

Program: a) bieg Indywidualny około 18 klm.
b) bieg zespołów ze strzelaniem.

Udział zawodników bez ograniczeń. Zespoły po 4-ch wojskowych.

Urządzi zawody w ciągu dwóch dni Polski Zw. Narciarski z udziałem delegatów wojskowych, w połowie lutego b. r.

Dyplom na mistrzostwo narciarskie W. P. za bieg indywidualny.

2. Zawody konne.

Program i plan organizacji przedstawi Oddziałowi III. Szt. Gen. Podkomitet Hippiczny Polskiego Komitetu Igrzysk Olimpijskich. (Dzien. Roz. L. 27/22. O. III Szt. Gen. 5794/W. F.).

3. Zawody strzeleckie.

Program ułożony w porozumieniu z O. III. Szt. Gen. i zarządzi przeprowadzenie zawodów Departament I.

4. Zawody lotnicze.

Program przedstawi Oddziałowi III Szt. Gen. i organizację przeprowadzi Departament IV.

5. Konkurs szermierczy.

Program: walka na szable, florety i bagnety.

Udział: wojskowych czynnych i rezerwy w liczbie nie większej niż 6 z każdego O. K.

Urządzi: Centrala Wojskowa Szkoły Gimn. i Sportów w mies. grudniu w Warszawie w ciągu 2-ch dni.

6. Zawody pływackie.

Program: a) bieg 100 metrów (dla juniorów).

b) Bieg 200 metrów na piersiach (dla senjorów).

c) Przepłynięcie Wisły wszerz stylem dowolnym.

Udział zawodników dobrowolny do 5 z każdego O. K.

Urządzi zawody Wojskowy Klub Wioślarski w Warszawie w miesiącu sierpniu, w ciągu dwóch dni. Mistrzostwo przyznane zostanie za przepłynięcie Wisły wszerz.

7. Zawody lekkoatletyczne.

Program: a) bieg rozstawny drużyn pułkowych na 1600 m. (4×400) o nagrodę przechodnią p ministra spraw wojskowych.

b) Pięciobój lekkoatletyczny olimpijski (nagroda honorowa). Inne punkty programu zostaną ogłoszone później. Zawodników pojedyńczych obowiązuje stawanie do trzech punktów programu (jednego biegu, jednego rzutu, jednego skoku).

Udział: W biegu rozstawnym 4 drużyny pułkowe, które zwyciężyły w obwodach, utanowionych podobnie jak w piłce nożnej.

Do innych punktów programu każde D. O. K. ma

prawo wysłać nie więcej niż 5 zawodników. Zapisy otwarte dla wszystkich wojskowych czynnej służby.

Urządzi zawody Wojskowy Klub Sportowy „Legja“ z udziałem przedstawiciela Oddziału III Szt. Gen. w Warszawie w mies. wrześniu, w ciągu dwóch dni.

8. Zawody saperskie.

Program ułoży w porozumieniu z O. III Szt. Gen. i przeprowadzi zawody Departament V.

Wojskowi służby czynnej, uczestnicy zawodów wywyszczególnionych w tym planie otrzymują kredytowane dokumenty podróży do miejsca zawodów i z powrotem, oraz dyjety podróżne.

Zwycięzcom w każdym punkcie zawodów będą wydawane dyplomy honorowe, oraz w miarę możności nagrody—przedmioty wartościowe.

IV. ZAWODY ORGANIZACJI WOJSKOWO-WYCHOWAWCZYCH.

Pięciobój wojskowo sporowy.

1. Marsz 3000 metrów.
2. Skok w dal.
3. Rzut granatem.
4. Bieg 100 metrów.
5. Strzelanie z karabina (długiego lub krótkiego bez różnicy) na odległość 100 m.

Udział: Centralne Zarządy Stowarzyszeń i D. O K. mogą zgłosić po trzech zawodników ze swoich obozów letnich Przysposobienia Wojskowego. Wysyłanie na Zawody Sportowe członków Towarzystw Wojskowo-Wychowawczych regulują rozkazy o stosunku władz wojkowych do tych towarzystw.

2. ROZKAZY DOTYCZĄCE W. F. w wojsku z r. 1922.

INSTRUKCJA O NAGRODACH SPORTOWYCH W WOJSKU.

1. Nagroda sportowa jest wyróżnieniem zawodnika, zachętą do pracy na przyszłość i upamiętnieniem osiągniętego zwycięstwa; jest środkiem do pobudzenia zdrowego współzawodnictwa. Nagroda sportowa nie może być jednak uważana, jako zapłata lub wynagrodzenie zawodnika za trudy i pracę sportową.

2. Nagrody mogą być udzielane za wszelkiego rodzaju zawody, urządzane w wojsku lub z inicjatywy wojska.

Zawody obejmują wszelkie gry i sporty uprawiane w wojsku oraz wszystkie ćwiczenia przewidziane programem szkoły żołnierza, dające się ująć w formę zawodów sportowych, a więc strzelanie, hippika, lolnictwo, lekka atletyka, pływactwo, wioślarstwo, szermierka na szable i bagnety, boks, zapasy, grenadjerka, marsze i biegi w obciążeniu i z przeszkodami (szturmowe i na przełaj).

3. Nagrody udzielane być mogą w postaci:

a) tytułu honorowego n. p. „mistrz", „pierwszy strzelec, jezdziec, grenadjer" i t. d. (kompanji, szwadronu, pułku. brygady dywizji),

b) przedmiotu pamiątkowego, cennego lub artystycznie wykonanego,

c) dyplomu sportowego.

Nagroda w postaci tytułu lub przedmiotu winna

być potwierdzona dyplomem wystawionym na imię oddziału względnie zawodnika.

4. Nagrody za wyniki i zwycięstwa, osiągane na zawodach sportowych wojskowych nie mogą nosić charakteru, względnie formy pieniężnej. Premje pieniężne, znajdujące zastosowanie w niektórych gałęziach sportu, na podstawie przepisów obowiązujących w sporcie amatorskim (hippika — sporty motorowe), same przez się nie stanowią nagrody.

Żetony pamiątkowe nie mogą być noszone na mundurze.

5. Wojskowi, uczestniczący w zawodach sportowych niewojskowych, mogą się ubiegać o nagrody, ustanowione zgodnie z normami, przyjętemi przez odpowiedni Polski Związek Sportowy lub zgodnemi z przepisami międzynarodowemi dla sportu amatorskiego.

6. Nagrody należy wydawać przedewszystkiem za zwycięstwa w wielobojach, oprócz tego dopuszczanem jest wynagrodzenie zawodników za najlepsze wyniki w poszczególnych punktach wielobojów, pod warunkiem, że dany zawodnik stawał do wszystkich punktów wieloboju.

7. Nagrody mogą być:
1) przechodnie,
2) jednorazowe.

Dowództwo ustalające nagrodę przechodnią ogłasza rozkazem regulamin, zawierający warunki zdobycia tej nagrody.

8. Nagrody mogą być:
1) grupowe (dla całych oddziałów),
2) indywidualne (dla pojedyńczych zawodników).

9. W zawodach o nagrodę grupową wyłania oddział, zakład lub dowództwo, stające do zawodów swą repre-

zentację sportową w takiej liczbie uczestników, jaka zostanie przewidziana warunkami danych zawodów.

10. Za podstawę należy przyjąć następujący schemat w zawodach grupowych:

a) w kompanijnych i równorzędnych biorą udział wszyscy szeregowi kompanij; nagroda grupowa przypada drużynie, której skład zdobył największą ilość punktów danego programu zawodów,

b) bataljonowych, pułkowych lub równorzędnych, biorą udział zespoły reprezentacyjne kompanij, baonów,

c) w wyższych jednostkach wojskowych (dywizje, brygady jazdy, okręgi korpusowe) biorą udział zespoły reprezentacyjne pułków i równorzędnych,

d) w zawodach wewnętrznych poszczególnych broni (lotnictwo, inżyn. i saper, wojska samochodowe i t. p.) biorą udział reprezentacje kompanijne lub też pułkowe.

11. Nagroda grupowa jest przechowywana w dowództwie (w świetlicy, kasynie i t. p.) tej jednostki, której zespół nagrodę zdobył. Nagrody wyznacza dowództwo, z którego ramienia zawody są urządzane.

12. Ilość nagród w zawodach jednostkowych należy określać w zasadzie nie więcej nad trzy dla każdego punktu zawodów. Do ważności zawodów jest konieczne, aby w danym punkcie programu stawało nie mniej, niż czterech zawodników.

13. Ilość nagród dla zwycięzców w wielobojach może być zwiększona do ilości, na jaką opiewa skład danego wieloboju, n. p. pięciobój—5 nagród i t. d.

(Dzien. Rozk. N. 9/23 p. 110).

OKRĘGOWE KURSY GIMNASTYCZNO-SPORTOWE.

1. Celem dostarczenia w jak najkrótszym czasie do każdego pułku (formacji równorzędnej) oficerów i podofi-

cerów instruktorów gimnastyki, wyszkolonych według zasad Regulaminu W. F. 1922. — polecam otwierać przy D.O.K. kursy gimnastyczno-sportowe o charakterze przejściowym. Liczbę tych kursów i liczebność składu, dowódcy korpusu określą tak, ażeby do końca grudnia 1922 każdy pułk (jednostka równorzędna) rozporządzał conajmniej jednym oficerem zdolnym przysposobić kadrę zawodową pułku do jej czynności instruktorskich w tej dziedzinie.

2. Do prowadzenia tych kursów należy powołać w drodze czasowego odkomenderowania oficerów i podoficerów, którzy ukończyli normalne kursy w Centr. Szkole Gimn. i Sportów i zostali tam stosownie zakwalifikowani. Zatwierdza ich Szef Oddziału III Szt. Gen. Opiekę lekarsko-wychowawczą nad uczniami i wykłady przyrodnicze powierzyć należy lekarzom, którzy wysłuchali kurs informacyjny w Centr. Szkole Gimn. i Sportów, względnie odpowiednich kandydatów wysłać do Centr. Szk. Gimn. i Sportów na najbliższy kurs informacyjny w lutym.

3 Kursy okręgowe winny trwać 3 miesiące (conajmniej 80 dni pracy).

4. Program kursu ma zawierać: 1) wyćwiczenie praktyczne w ramach regulaminu, nauczenie układania programów lekcyjnych i prowadzenia lekcji gimnastycznej; 2) wykonywanie i kierowanie ćwiczeń lekko atletycznych, zabaw i gier masowych, gier sportowych; 3) strona techniczna i organizacyjna ćwiczeń i zawodów sportowych; 4) wykłady: dane z anatomji, fizjologji i higjeny ćwiczeń ruchowych z uwydatnieniem zasad wychowania fizycznego. Program szczegółowy wykładów opracuje Oddział III Szt. Gen.

5. O rozpoczęciu każdego kursu DOK. zawiadamia Oddział III Szt. Gen., wyszczególniając personel kierow-

nicy instruktorski oraz podając liczbowy wykaz uczniów. Po ukończeniu każdego kursu należy przesłać szczegółowy raport do Oddziału III Szt. Gen.

6. Inicjatywie dowódców okr. korp. pozostawiam tworzenie krótkich kursów informacyjnych lub wyszkolenia w poszczególnych gałęziach sportu.

7. Do dnia 1 stycznia 1923 r. należy mi zameldować, że cel wysunięty w p. 1. osiągnięto.

(Dz. Rozk. 7/22 p. 111).

KURS INFORMACYJNY DLA LEKARZY W CENTR. SZKOLE GIMNASTYKI I SPORTÓW.

Centr. Szkoła Gimnastyki i Sportów w Poznaniu urządzi w terminie od 1/III do 31/III b. r. kurs informacyjny dla lekarzy.

Na kurs ten odkomenderują:

a) Oddział III Wydział II wszystkich lekarzy szkół wojskowych bezpośrednio podległych; lekarz, nie mający zastępcy na czas kursu, na kurs wyjechać nie może.

b) Dowódcy o. k. lekarzy z ich szkół i kursów, względnie tych, którym mają być powierzone wykłady wych. fiz. oraz opieka sanitarna nad szkołami.

Zastępstwa odkomenderowanych uregulują poszczególne d. o. k. we własnym zakresie, wyznaczając odpowiednich zastępców.

(Wszystkie d. o. k. i departamenty san. zostały o powyższym rozkazie w swoim czasie zawiadomione).

(Dziennik Rozk. 9/22 p. 141).

EWIDENCJA OFICERÓW INSTRUKTORÓW WYCHOWANIA FIZYCZNEGO.

W celu unormowania szkolenia oficerów - instruktorów wych. fizycznego, zarządzam przeprowadzenie ewidencji w sposób następujący:

Wszystkie departamenty i Kier. Mar. Woj. zaprowadzą ścisłą ewidencję oficerów absolwentów Centr. Wojsk. Szk. Gimn. i Sp. w Poznaniu z oznaczeniem daty i rodzaju ukończonego kursu.

Oddział III. Szt. Gen. prześle odpowiednim departamentom i Kier. Mar. Woj. imienną listę dotychczasowych absolwentów Centr. Wojsk. Szk. Gimn. i Sp. wraz z otrzymanemi przez nich kwalifikacjami i czynić to będzie po zakończeniu każdego kursu oficerskiego w Centr. Wojsk. Szk. Gimn. i Sp.

Zmiana przydziału oficerów, którzy otrzymali w Centr. Wojsk. Szk. Gimn. i Sp. kwalifikacje instruktora wych. fiz. lub gimn. i sport., może następować tylko za zgodą Oddziału III Szt. Gen.

(Dziennik Rozk. Nr. 26/22 p. 384).

ZARZĄDZENIA W ZWIĄZKU Z ZAWODAMI HIPPICZNEMI PODCZAS OLIMPJADY MIĘDZYNARODOWEJ 1924 R. UTWORZENIE PODKOMITETU.

Celem przygotowania i wysłania grupy kawaleryjskiej na zawody hippiczne podczas olimpjady międzynarodowej 1924 r., został utworzony przy Polskim Komitecie Igrzysk Olimpijskich Podkomitet hippiczny, do którego wchodzą:

Z ramienia wojskowości:

Pułkownik Orlicz-Dreszer — Inspektor Jazdy Nr. 2.

Pułkownik p. d. Szt. Gen. — Pożerski (Szkoła Szt. Gen.)

Podpułkownik Stablewski—szef Wydziału Jazdy Depart. II. M. S. Wojsk.

Podpułkownik Głogowski—Dowódca 1 p. szw.;

Major Rummel — 1 p. szwol. oraz przedstawiciele:

Gen. Inspektoratu Jazdy,

Gen. Inspektoratu Artylerji,

Centr. Szk. Kawalerji w Grudziądzu.

Z ramienia Towarzystw Hippicznych:

Pp.: Jurjewicz Fryderyk—prezes Tow. Zachęty Hodowli Koni, margrabia Wielopolski A. — prezes Klubu Jazdy, hrabia Wielopolski H. oraz przedstawiciel Polskiego Komitetu Igrzysk Olimpijskich.

Siedzibą Podkomitetu jest m. stoł. Warszawa.

W związku z powyższem zarządzam:

Utworzenie przy Centr. Szk. Kawal. w Grudziądzu specjalnej grupy szkolnej dla oficerów, celem przygotowania się do udziału w Olimpjadzie 1925 r. Grupa podlegać będzie służbowo Komendantowi Centr. Szk. Kawal. Departament II M S. Wojsk. odkomenderuje w porozumieniu z Podkomitetem Hippicznym 20 oficerów do Centr. Szk. Kawal., jako uczestników grupy szkolnej.

Celem dobrania odpowiedniego materjału końskiego dla grupy szkolnej (40 koni) — Departament X. M. S. Wojsk. w porozumieniu z Departamentem II M. S Wojsk.:

a) zakupi w ogólnej ilości koni, nabywanych dla wojska 20 koni pół lub pełnej krwi,

b) z pośród koni, które były w 1920 r. wyznaczone na olimpjadę, a później zostały oddane do pułków—należy wybrać wszystkie, które obecnie nadają się do udziału w Olimpjadzie 1924 r.

c) ewentualny brak zapełnić końmi, które wyróżnią się na konkursach hippicznych w latach 1922 i 1923.

Sprawozdanie z przebiegu przygotowań oraz wnioski organizacyjne podkomitet składać mi będzie przez O. III Szt. Gen.

Dziennik Rozk L. 27/22 p. 398).

OTWARCIE II ROCZNEGO KURSU W CENTRALNEJ WOJSKOWEJ SZKOLE GIMNASTYKI I SPORTÓW.

II. Kurs roczny wychowania fizycznego w Cen-

tralnej Wojskowej Szkole Gimnastyki i Sportów rozpocznie się dn. 5 października b. r. Celem kursu jest wykształcenie kierowników W. F. dla szkół wojskowych, personelu kierowniczego dla okręgowych kursów W. F. i referentów dla dowództw wyższych.

Ilość słuchaczy kursu: oficerów 30 i hospitantów cywilnych 20

Oficerowie w stopniu pporuczników — poruczników, którzy pragną na kurs ten wstąpić, złożą podania drogą służbową do Oddziału III Szt. G Wydział W. F. w terminie do 15 września r. b. załączając:

1. świadectwo zdolności fizycznej, wystawione przez lekarza wydziału,

2. dane o ich dotychczasowej działalności na polu W. F.

Na kursie rocznym 1922/23 przeznaczam, jak i w ubiegłym 20 miejsc dla kandydatów cywilnych, którzy winni do podania skierowanego również do O. III. Szt. Gen. załączyć świadectwo z ukończenia szkoły średniej. Wiek nie ponad 30 lat. Hospitanci otrzymują zakwaterowanie i wyżywienie, płacąc za żywność podług każdorazowego cennika wojskowego ceny własnych kosztów nabycia.

(Dziennik Rozk. Nr. 34/22 p 497).

UDZIAŁ OFICERÓW I KONI W WYŚCIGACH I KONKURSACH.

Konie rządowe i własne etatowe oficerskie mogą być zwalniane od służby frontowej celem brania udziału w konkursach i wyścigach na przeciąg czasu nie dłużej, jak 30 dni w ciągu jednego roku kalendarzowego. W wyjątkowych wypadkach na przekroczenie wymienionej normy niezbędną jest zgoda ministra spraw wojskowych na wniosek składany przez Dep. X. M. S. Wojsk.

Dowódca danego d. o. k., na terenie którego odbywają się konkursy lub wyścigi, winien przez podległemu organy służby remontu kontrolować dokładnie wykonanie powyższego rozkazu, a w szczególności wkładanie przez oficerów części nagród, przypadających na rzecz skarbu państwa

Po każdym sezonie wyścigowym odnośne d. o. k. składają meldunki do M. S. Wojsk. (Dep. X) o przebiegu wyścigów i konkursów, w których brali udział oficerowie, z podaniem imiennej listy oficerów i kwot otrzymanych nagród, jako też wpłaconych na rzecz skarbu.

(Dziennik Rozk. Nr. 24/22 p. 365).

WYDAWNICTWO WOJSK. INSTYTUTU NAUK.-WYDAWN.